AYLIK MİZAH DERGİSİ • YIL : 9

KASIKATÜR

SAYI : 103 • EKİM / 2001

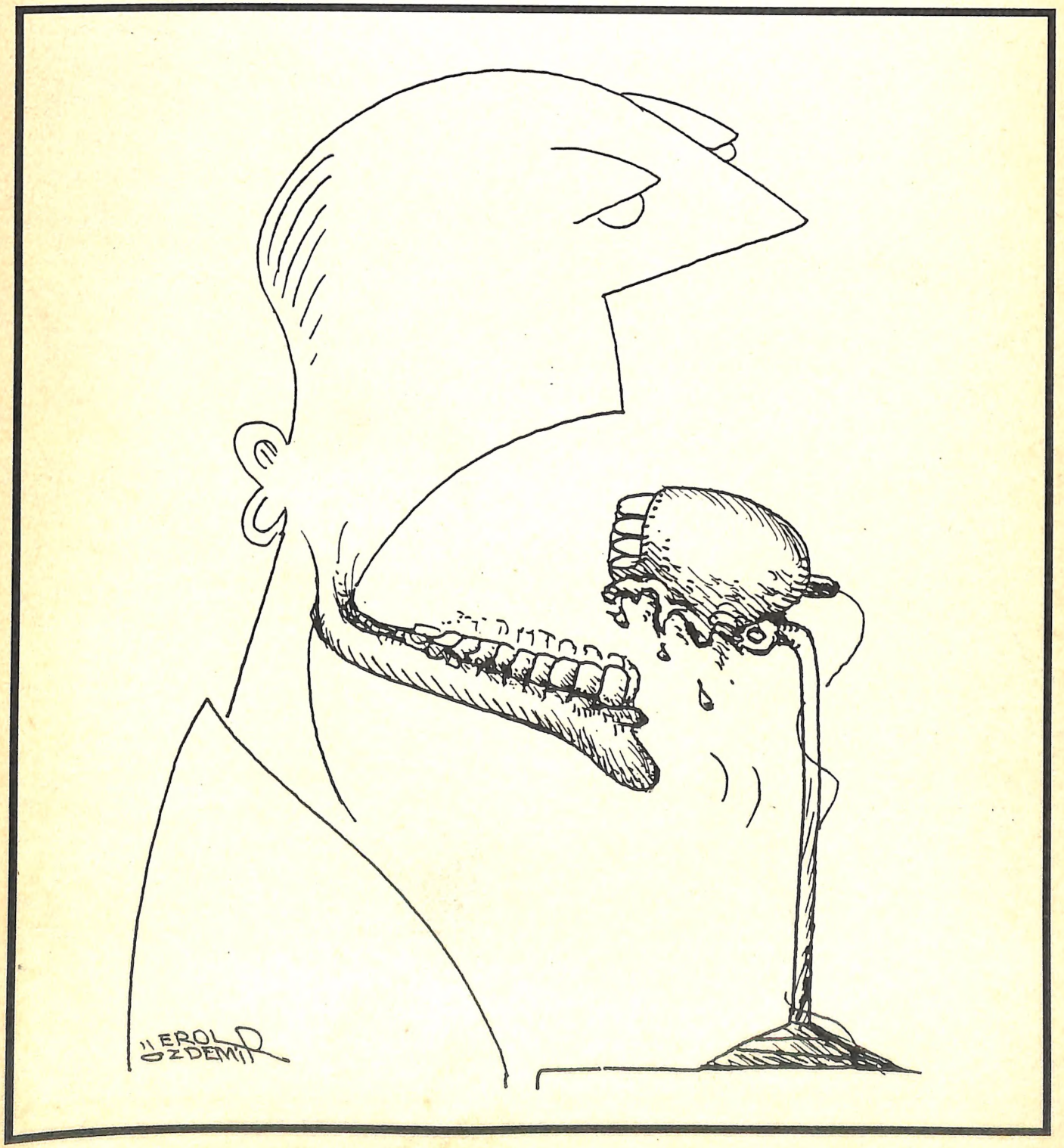

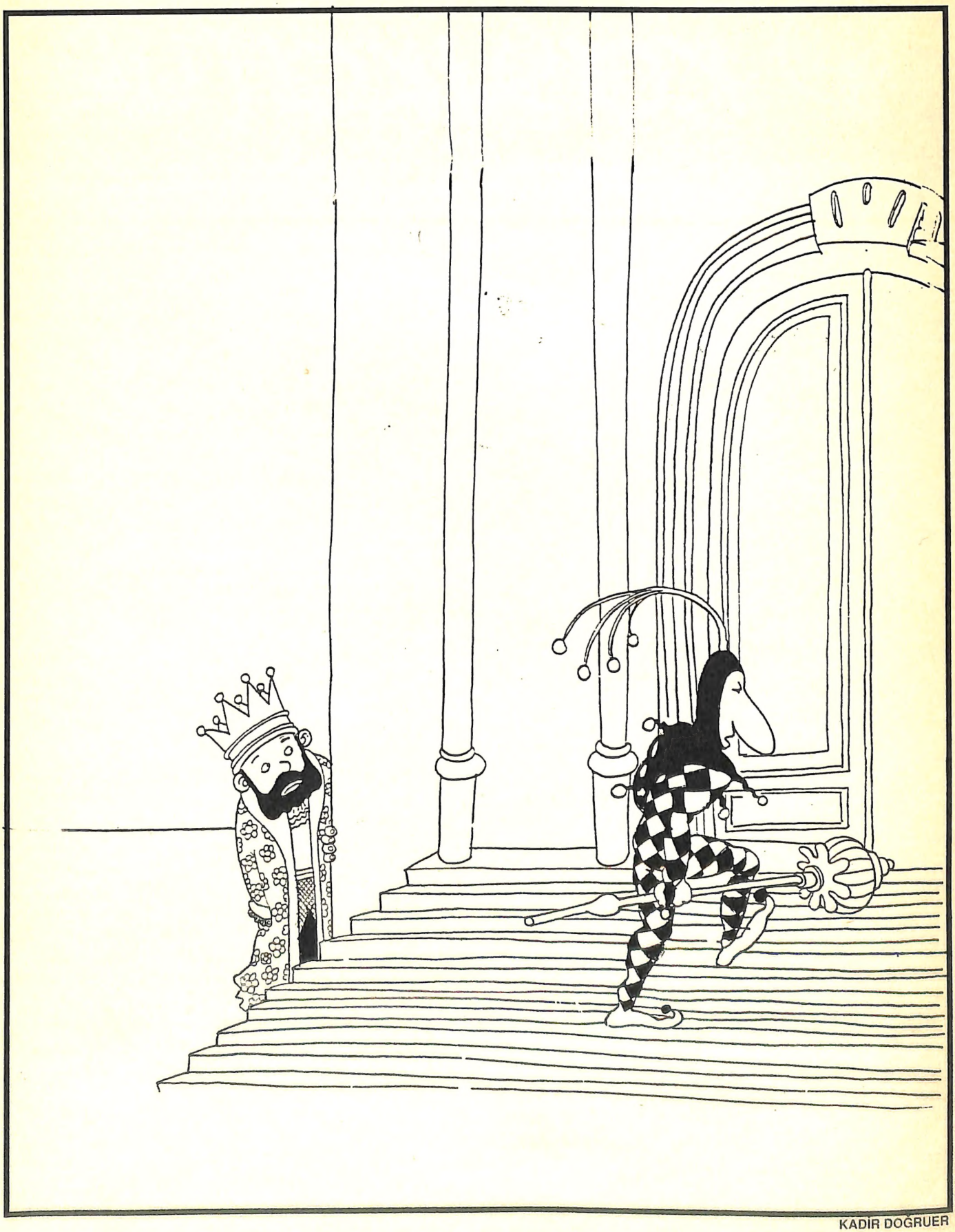

KADİR DOĞRUER

SAHİBİ VE YAYIN YÖNETMENİ
KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ
ANKARA TEMSİLCİLİĞİ ADINA
METİN PEKER

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
MURAT ÖZMENEK

YAYIN KURULU

ALİ FUAT SÜER
BÜLENT OKUTAN
CUMHUR GAZİOĞLU
OKTAY BİNGÖL
ORHAN TÜLEYLİOĞLU
MURAT SAYIN

KATKIDA BULUNANLAR

ALİ ULVİ ERSOY
ALİ ŞUR
ALİ OSMAN TAŞ
ALİ ŞÜKRÜ FİDAN
AHMET ERKANLI
AKIN ÖNDER
ALAATTİN KAÇAR
BAYRAM ALİ KARA
BURHAN ÖZOYAL
CEM KENAN ÖNGÜ
CEMAL ARIĞ
CEMALETTİN GÜZELOĞLU
CEZMİ ERMİŞ
CİHAN DEMİRCİ
ERDOĞAN KARAYEL
ERAY ÖZBEK
ERGÜL AKTAŞ
EROL ÖZDEMİR
HASAN SEÇKİN
HASAN UYSAL
HÜSEYİN ATABAŞ
HÜSEYİN TANYERİ
HİKMET CERRAH
GÜNGÖR KABAKÇIOĞLU
İSMET LOKMAN
KADİR DOĞRUER
METE ARİF TOKMAK
MUHİTTİN KÖROĞLU
MUSTAFA BİLGİN
NECATİ ABACI
NURİ BİLGİN
OĞUZ GÜREL
ORHAN ENEZ
ÖZGÜR ARHAVİLİ
TAYFUN AKGÜL
TONGUÇ YAŞAR
SEÇKİN TEMUR
SEMİH POROY
SERDAR ÇAKIRER
YENER ÇAKMAK
YİĞİT ÖZGÜR

DERGİ TEMSİLCİLİKLERİ
Bursa/Mümin Bayram/İzmir·Cem Koç/
Trabzon·Adnan Taç/Sinop·Seyit Saatçi
Zonguldak·Kürşat Coşkun

DİZGİ: DAMAR LTD. ŞTİ. · ANKARA
Özveren Sok. 3/8 Demirtepe Tel: 0.312. 232 01 11

BASKI: KUBAN MATBAACILIK YAYINCILIK · ANKARA
Matbaacılar Sitesi 558. Sok. No:20 Tel: 0.312. 395 20 70

İRTİBAT VE YAZIŞMA ADRESİ:
Konur Sok. 31/10 Kızılay-ANKARA Tel-Faks: 0.312. 417 37 28

POSTA ÇEK NO: 104902 METİN PEKER
Altı Ay: 18.000.000 TL - Bir Yıllık: 36.000.000 TL.
Altı Ay: 24.000.000 TL. Bir Yıllık: 48.000.000 (Resmi Dairelere)

KAPAK KARİKATÜRÜ: EROL ÖZDEMİR

Karikatür Dergisi'ndeki eserler yazılı izin alınmadan kesinlikle yayımlanamaz.

UCUZLUK BAŞLIYOR

İstanbul Belediyesi meyhanelerin, çalgılı gazinoların tarifelerinde indirmeler yapıyormuş. Eh, Allah razı olsun sevgili F. K. G.'ımızdan, hayat ucuzluyor demektir. Bundan sonra, cacığı, çiroz salatısını ucuz yiyeceğiz, rakıyı, şarabı, votkayı ucuz içeceğiz.

Yalnız bunları da değil: Ruhun gıdası olan musiki de bunlarla beraber ucuzlayacak: Bilmem ne bahçesinde Ankara bülbülü Mualla Mukadder'i, keselerimizin son elliliğini vermeden dinlemek nasip olacak artık...

Şehrimizin meşhur çalgılı lokallerinden birin işleten bir zat ile bu hususta dün konuştuk:

— Belediye bizim güzel sanatlara ettiğimiz hizmeti anlamıyor, dedi... Biz, Türk musikisini değerlendiriyoruz. Düşününüz bir kere: Zeki Müren'in geceliği bin iki yüz elli lira... Bu, memlekette gizli kalmış nice istidatların meydana çıkmasına imkân veriyordu. Halkımızın seve seve verdiği bu paralarla şehrimizin sokakları yeni yeni otomobillere, caddelerimiz güzel güzel apartmanlara kavuşuyordu... Şimdi, bu iktisadî inkişafımız, bu imar hareketi birdenbire duraklayacaktır!

— Peki, belediyenin içki ve meze tarifelerinde yapacağı değişiklikliğe karşı sizin de alacağınız tedbirler yok mu?

— Var: Mesela, eskiden fiyatı 250 kuruş olan dört yeşil zeytin bir porsiyondu. Şimdi yeni tarifeye göre fiyat 200 kuruşa inmiştir. Tabiî biz de dört zeytini ikiye indireceğiz... Bir et, bir domates bir et bir domatesten ibaret şiş kebaplarımızı da bir et iki domates olmak üzere yeni bir şekle sokuyoruz.

— Ses sanatkârlarımızla olan konturatlarda da bir değişiklik yapılacak mı?

— Evet, her şarkıdan sonra dinleyicilerden parsa toplatmayı düşünüyoruz... Hele, dinleyici istediklerini bir fiyat listesine bağlayabilirsek işimiz iştir!

— Bu parsa toplamak nasıl olacaktır?

— Meselâ en çok alkışlanan bir şarkısından sonra, ses sanatkârımız tefi eline alacak ve tatlı bir tebessümle masa masa dolaşacaktır. Artık, sayın sarhoşlarımızın o andaki durumlarına göre bir fedakârlık yarışı başlayacağına ve cüzdanların boşalacağına hiç şüphe etmiyoruz!

— Peki, dinleyici istekleri için hazırlanacak fiyat listesi nasıl olacaktır?

— Bunun için düşündüğümüz şekil şudur: Teklifler, en az on imzalı bir grup tarafından yapılacak ve adam başına 25 lira verilecektir. Bu suretle 250 lira karşılığı istenen bir şarkı söylenmiş olacaktır.

Bu aralık yanımıza gelen garsonların şefi, patronun kulağına bir şeyler fısıldadı. Aldığı cevabı aynen tekrarlıyorum:

— Bir şişe soda, iki kadeh konyak, yarım bardak da viski koyarsanız... Kâfi... Halis Halis Skoçtan farkedilmez... Ötekine gelince, bir tabak siyah zeytinin kabuklarını, çekirdeklerini iyice çıkarıp zeytinyyağında kaşığın tersiyle iyice ezin. İçerisine biraz da havyar kattınız mı, tamam. Yeme de yanında yat!..

Bu aralık salonda ışıklar yanmaya, sahnede sazlar tıngırdamaya başlamıştı. Teşekkür edip ayrıldım.

Ben kapıdan çıkarken Zeki Müren içeri giriyordu.

— Üstad, dedim, belediye tarifeleri ucuzlatıyormuş... Siz de geceliğinizde bir indirme yapacak mısınız?

Zeki Müren istedik bir kahkaha atarak:

— Ne, ne, dedi, indirme mi? Bilâkis, mümkün olduğu kadar kaldırmayı, yükseltmeyi düşünüyorum!..

Ve koşarak sahneye doğru gitti.

29.11.55 tarihli Akbaba dergisinin 185. sayısından alınmıştır.

MAKSAT MUHABBET

■

hASAN uYSAL

■

Millette Para Çok Abi!

En çok taksi şoförleri ile beraberler yapar bunu ve ben her seferinde sinirlerime hakim olamam.

Binmişiz taksiye, gidiyoruz efendice. Sanki soran varmış gibi şoför lafı açar:

"Bir de para yok derler. Şuna bak abi; çarşılar tıkış tıkış adam dolu."

Genellikle yanıt vermemeye çalışırım ama bugüne kadar bunda hiç başarılı olamadım. Ahmaklaştırılan toplumun, nasıl da kolayca tüketim hastası haline getirildiğini, kıçında donu olmayan , açlıktan nefesi kokan nasıl da tüketim tuzağına düşürüldüğünü düşünürüm içimden. Kendini çarşıya atanların, o kentteki nüfusa oranı ve üstelik bunların ne kadar küçük bir oranının alışveriş yapabildiği de geçer kafamdan ve ardından da sinirlenir, elimde olmadan taksi şoförüne patlarım:

"Çarşılar tıkış tıkış adam dolu diyorsun. Kaç kişi bu dolaşan?"

Şoför bir laf etme gafletinde bulunmuş, bense iki dakika sonra yanıt vermişim. Aslında yanıt da değil verdiğim, sinirimi şoförden çıkarma eylemi... Ne demek istediğimi anlamadığı için de şaşkın şaşkın bana bakar.

"Evet, kaç kişidir bu dolaşan? Bin mi? Beş bin mi? Hepsini topla, diyelim ki on, benden de ekle eder 20 bin! Sen de bunu ikiye çarp, 40 bin olsun. Sen bu kentte kaç kişi yaşıyor biliyor musun? 4 milyon insandan 40 bini, yani ancak yüz kişiden biri çarşıda diye, millet para pul içinde öyle mi? Üstelik çarşıda gördüğün her insan alışveriş de yapmıyor... Bak sen şoförsün, Kızılay'da her gün yüzlerce insan, beş bin lira daha ucuz diye, ekmek kuyruğunda bekleşiyor. Bunu da mı görmüyorsun?"

Kaç kez başıma geldi aynı sahne. Sonunda, gariban şoför ya susar ya da "haklısın abi, düşünmeden konuşuyoruz işte" demek zorunda kalır. Hatta az önce lafı söyleyen o değilmiş gibi, tersine geçim derdinden, mahallede aç yaşayan komşularından söz etmeye başlar.

Kimi zaman yakınımdaki insanlar bile bu düşüncesizliği yapar: "Bırak allahaşkına, geçen cuma lokantalarda yer bulamadık. Eğlence yerleri ağzına kadar dolu. Para yok, iş yok... Bunlar laf!"

Ağzına kadar dolu dediği lokanta, Çinçin'deki çorbacı değil tabii ki, Ankara'da, parmakla gösterilecek kadar az sayıdaki lüks restoranlardan söz ediyor. Oturulacak yer sayısı 1500-2000, bilemedin 3000, çarp ikiye altı bin olsun... 4 milyonluk kentte, 6 bin kapasiteli restoranlar doldu diye, bu laflar ediliyor. Devletin içinde çatır çatır rüşvet yiyip, trilyonları götürenlere bile yetmez bu kapasite. Yolsuzluk yapanı var daha, kaçakçılık yapanı, karaborsacısı, aracısı, tefecisi, hacısı, hocası, taciri, sanayicisi, müteahhidi, Erbakan'ı, Çiller'i, Gökçek'i, Mercümek'i... Sadece bunlar için bile 20 bin kapasiteli az gelir. Gelir de geriye kalan yüzde 99.5 müslüman ne olacak?

***

Hadi bunlar, düşünmeden konuşanların; cehaleti, gevezeliği, kahve sohbetiy ya da geyik muhabbeti diyelim. Peki, "bir kısım medyanın" varsıl ve anlı şanlı köşe yazarlarına ne diyelim?

Geçen pazarın Sabah gazetesinde Rauf Tamer imzalı yazıda da malum kahve sohbetine geyik muhabbetine rastlamayalım mı?

Diyor ki hazret; "Uçaklarda, otobüslerde, vapurlarda yer yok. Oteller, gazinolar, lokantalar tıklım tıklım dolu. Milyonlarca insan, bir yerlerden bir yerlere gidiyor ama niçini nedeni belli değil. Peki enflasyon? Vız gelir bize. İşte Türkiye'nin güzelliği..."

Adama sormazlar mı, "Kaleminden çıkanı gözün görmüyor mu?" diye. Gazetecilik bu duruma geldi artık. İthalatçı, bankacı, yap-satıcı gazete patronu olursa, gazetesi de böyle olur ancak. Nasılsa okur aptal ya, at atabildiğini... Hakkari'deki bitli otel dahil, ülkedeki otel-motel sayısı iki yüz bini aşmazmış ona ne. Dahası bu otel-motel ve tatil köylerini dolduranların yarısından çoğu turist! 64 milyonluk ülkede 20 milyon hane ya da aileden, rakamı abartsak bile taş çatlasa 30, bilemedin 40 bin aile, otele, motele, lokantaya, gece kulübüne gidiyor, uçağa biniyor diye böylesine bir yargı geliştirilebiliyor.

Neymiş, enflasyon vız geliyormuş halka. Tuzu kuruluğun, toplumundan kopukluğun, uçmuşluğun kanıtı değilse bu ucuz ve boş sözler, batmış rejime yalakalığın göstergesidir o zaman.

Milyonlarca insan evsiz, barksız ve işsiz, ağaç kökleri yeme noktasında iken, çalışanların son 20 yıldır giderek yoksullaşırken, ayda birkaç milyarlık ücret alan, tuzu kuru, uçmuş köşe yazarı böyle diyor: "Eflasyon vız gelir bu halka!"

Belli ki kafasını başka halkalar karıştırmış garibin!

***

Işıkların sönmesinden az sonra başlamış tuhaf sesler. Film biraz erotik falan ama kabul edilebilir ses değil duydukları. Bu tuhaf inlemelerin geldiği yeri saptamış balkondakiler, alt kattan geliyor ses. Önce rahatsız olduklarını belli etmek için öhö möhö diye öksürmüşler, gık yok. Adam kendinden geçmişçesine tınlamadan, üstelik daha artırarak yine o inlemeleri sürdürüyor. Birkaç kişi elindeki leblebi-nohutları atmış ama ne çare, bana mısın demiyor adam.

Sonunda sinemanın işletmecisine iletmişler şikayetlerini. Hışımla gelmiş işletmeci; "Ulan manyak mısın sen?" diye gürlemiş ama ıh! Müşteri kendinden geçmişçesine inlemesini sürdürüyor.

"Terbiyesiz herif, utanmıyor musun sen?" diye yakasından yakalayıp sarsmış ki inleme sesi daha bir yükselmiş inat edermişçesine.

İşletmecinin, sinirden neredeyse köpük içinde kalan ağzından "ahlâksız herif, bela mısın nesin? Nereden geldin başımıza?" sözleri çıktığında ise, inleyen adam son bir çabayla, balkonu işaret etmiş: "Yu... yu... yukarıdan"

Türkiye'de de durum aynıyla vaki. Balkondan düştüğü için yerde acıyla kıvranıp inleyen insanların çıkardığı sesi, zevk ve şevk çığlığı sananlara, siyasetçilerden sonra bir de köşe yazarları katıldı ya, artık sırtımız yere gelmez El-Hak!

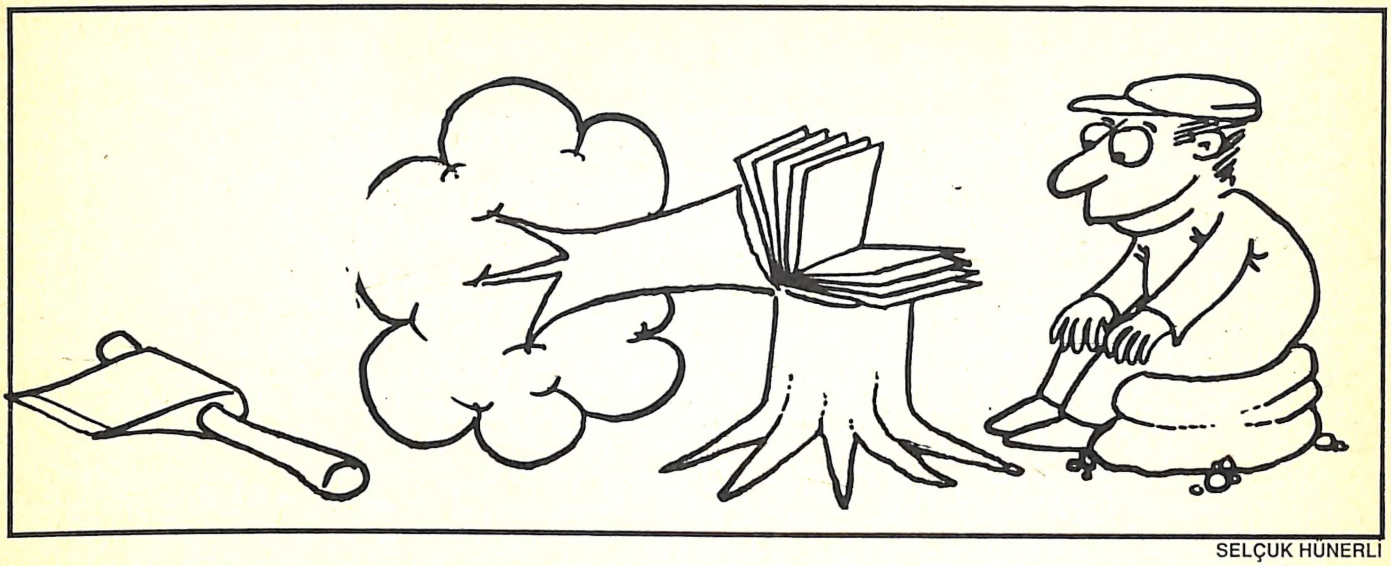

SELÇUK HÜNERLİ

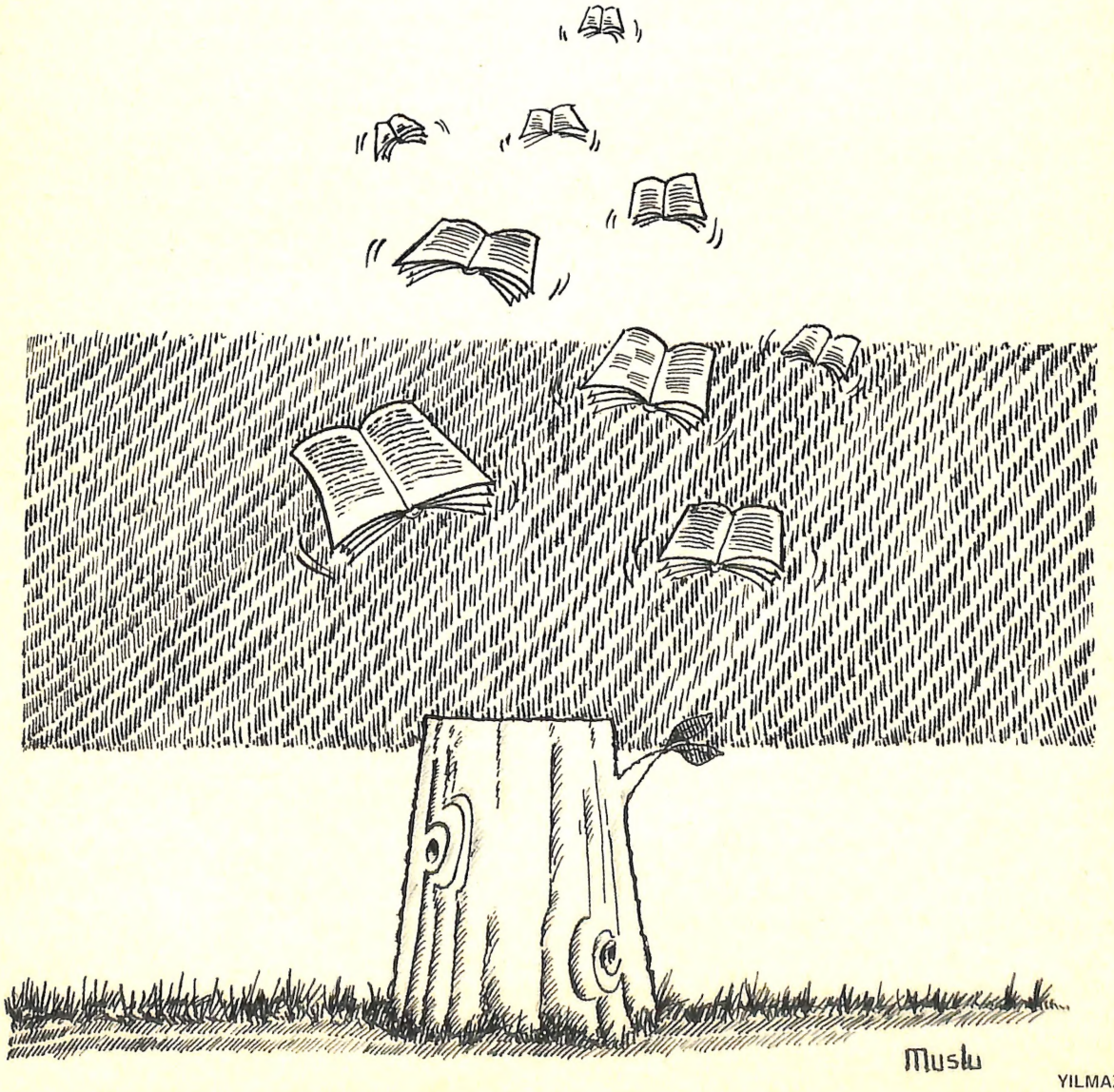

YILMAZ MUSLU

dinozorun yeri

hüseyin atabaş

ŞAİR DİNOZOR'LA SÖYLEŞİ

- Efendim, Cahit Sıtkı "Otuz Beş Yaş Şiiri"nde ; "Delikanlı çağımızdaki cevher, / Yalvarmak, yakarmak nafile bugün, / Gözünün yaşına bakmadan gider." der hani. Bu dizeler nedense, "şiirin 'delikanlılık'la ilgisi var mıdır?" sorusunu aklımıza getirdi. Yanıtını sizden alabilir miyiz?

- Şiir, her anlamda ve bizatihi delikanlılık işidir!.. Cemal Süreya; "Kırk yaşından sonra şair olunmaz" derdi, bilirsiniz. Müzikte o kadar da geç kalmaya gelmez, spor da öyledir.

Bizim Karadeniz yöresi köy-kasaba ortamında günlük konuşmalar alabildiğine açık-saçıktır... Dedem; dul anası, ablası, kaynanası olanlara o tür bir söylemle takılırdı. Ben de bundan utanırdım, ondört onbeş yaşlarındaydım. Bir gün dedeme, yaptığının hoş olmadığını söyledim, lisan-ı münasiple. O da bana, "eylem"in çocuğun ayağında elinde, delikanlının belinde, ihtiyarın dilinde olduğunu anımsatarak; "Onlar benim 'dilime vurduğunu' biliyorlar, alınmazlar, sen keyfini bozma" dedi.

Şiir her şeyden önce bir dil işidir, ama dil teklemeye başlamadan sözünü söylemeli şair. Lisan-i amiyane ile söylersek, dilin belini getirmeli!.. O da delikanlılıkta olur. Hani, "Gençler bilebilse, yaşlılar yapabilse" denir ya; şair de erken yaşlarda çalışkan olmalı, gerekli birikimi edinmeli. Çünkü şiirin onda biri yeteneğe dayanıyorsa, onda dokuzu çalışmanın ürünüdür. Henüz güç varken yapılanın tadı da bir başkadır hani. "Bugünün işini yarına bırakma" sözü boşuna söylenmemiştir.

Bur söylediklerim delikanlı kavramının gerçek anlamıyla ilgiliydi. Sözcüğün bir de mecazi anlamı var ki, şiir o anlamda da "delikanlı" işidir. Hem şairin olsa olsa iyisi kötüsü olur, "Yüzyılın Şiiri Antolojisi"ne gireni olur giremeyeni olur; yalaka olanını, puşt olanını gördünüz mü hiç!..

- Bir şiiri yazıp bitirmek nasıl bir duygu verir insana: Sevinç mi, hüzün mü, doymuşluk ya da boşalmışlık duygusu mu?

- Şairliğin en keyifli anı; şiirin yazılıp bitirildiğinde, "Hah, oldu!.." denildiği andır. Yazık ki onun hemen arkasından; "Bir daha yazamayacağım" duygusuna kapılınır, bu da bir büyük üzüntü verir. Daha iyi anlatabilmek için, affınıza mağruren söyleyelim; bu, cinsel birleşmenin o kısa hazzından hemen sonra gelen doymuşluk duygusuna benzer. İlişkiye girme isteğinin sanki bir daha doğmayacağı duyumsamasının verdiği üzüntüye yani!.. Yani şair için yazma sürecini "cima" durumuna benzetebiliriz, yazıp bitirmekse orgazma ulaşmak gibi bir şeydir!..

- Bir de şu efendim; pek çok kişi tarafından merak ediliyor: Alkolün, uyuşturucunun şair üzerinde etkisi var mıdır? Şairler biraz bohem insanlar mıdır ya da olmalı mıdırlar?

- Sorunuzun altında sanki şiirsel söylemle şizofrenik söz arasındaki benzerliği çağrıştırmak ister gibisiniz. Evet, kimi örnekler öyle bir benzerlik izlenimi verebilir. Ama aslında benzerlik yoktur, çünkü şiir sanrı değildir. Öte yandan, sanatta raslantının yeri vardır, ama sanatsal söz raslantısal değildir. Bizim Veysel Çolak'tan esinlenerek söyleyecek olursak; şiir dikişli sözdür. Ancak, şiirin geniş yorum payı bırakma özelliği söylediğiniz türden bir sanıya yolaçabilir. Yani alkolün, uyuşturucunun şair üzerinde -deneylerime ve gözlemlerime dayanarak söylüyorum- olumlu etkisi yoktur. Benim bu kanım kuşkusuz "kanaatkârlar" içindir, "duvarı" aşmayı yaşam biçimine dönüştürenler için söyleyecek hiçbir sözüm yok. Çünkü benim oraya kadar gitmeye cesaretim olmadı.

Ama o "kimilerinin" meraklarını giderebiliriz düşüncesiyle, sevgili Metin Altıok'tan birkaç tümce aktarmak isterim: "... yeni bir gerçeklik yaratmaya yönelik şair için ustan daha gerekli olan imgelem usun baskısından sarhoşlukla kurtulur. (...) Şair bu sarhoşlukla eşyanın bilinen boyutlarını kırar, duvarlarını yumuşatır, aynaları geçirgen kılar, dahası insanı zaman içinde yolculuğa çıkarır. (...) alkol şair imgeleminin yanında -nerede durulacağını bilmek kaydıyla- bir itici güç olarak görev yapan önemli bir etkendir." Altıok'un cesur sözlerinin arasındaki "nerede durulacağını bilmek kaydıyla" uyarısına dikkat çekmek isterim!..

Bohemlik konusu da yine bir "sanı"dan zuhur ediyor. Çünkü şairler özgürlüğü severler, hayata geçirmek isterler. Oysa Şûara suresinde denir ki; "İnanma, şair sözü yalandır. Bilmez misin onlar vadilerde sersemce dolaşırlar..." Biz Doğunun insanları özgürlüğü, kendimize özgü olması koşuluyla sever ve savunuruz. Şair, özgürlüğü tüm insanlar için istediğinden "bohem"likle damgalanır... Bilmem arzedebildim mi?

- Teşekkürler, dilinize sağlık... Konuştuklarımız bağlamında bir de Karadeniz fıkra lütfederseniz , sözü onunla bağlayalım.

- Efendim, Temel hastaymış, arkadaşı Dursun ziyaretine gitmiş. "Geçmiş olsun" dileklerini sunduktan sonra, kulağına çalınan kimi sözler üzerine Temel'i uyarmak istemiş:

- Duydum ki, 'AIDS oldim' deyimişsun; ayiptır, niye boyle şeyler soyleyısun?

- Ula Dursun, demiş Temel; ben ağır hastayim, biliyırum ki öleceğum. Öldukten sonra bizum kariyi garantiya almak içun deyirum oni.

Uydu mu, uymadı mı bilmiyorum. Ama hoş bir fıkradır, köylü kurnazlığına iyi bir örnektir; belki de bunun için geldi aklıma. Demem o ki, şiirde her şey kendine bir yer bulabilir belki, ama köylü kurnazlığı asla!..

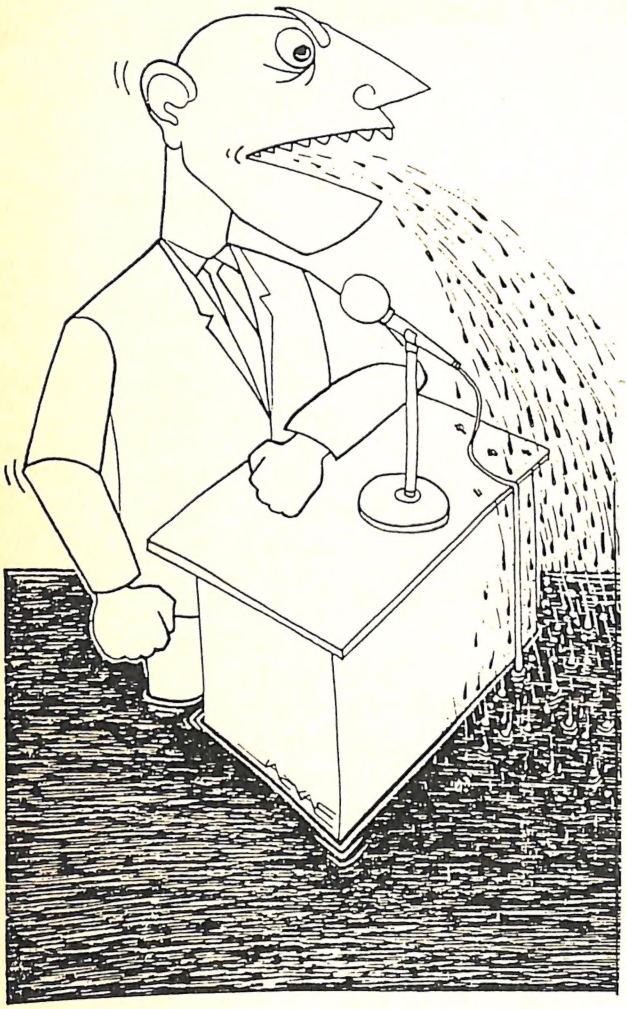

ERCAN BAYSAL

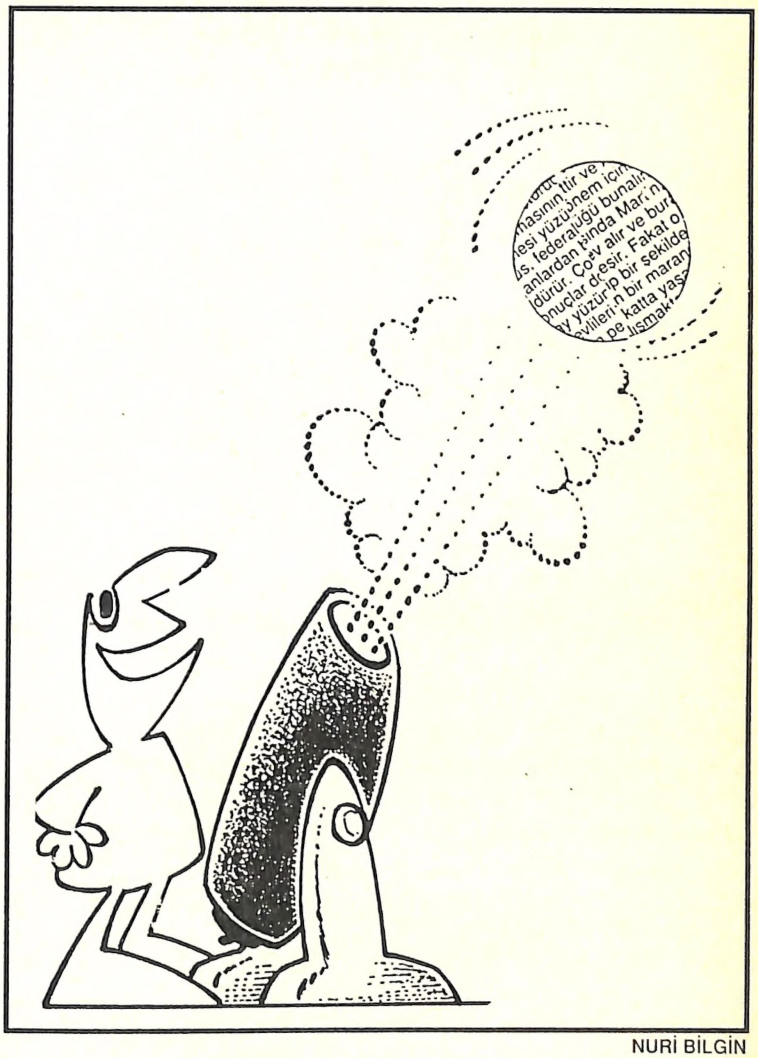

NURİ BİLGİN

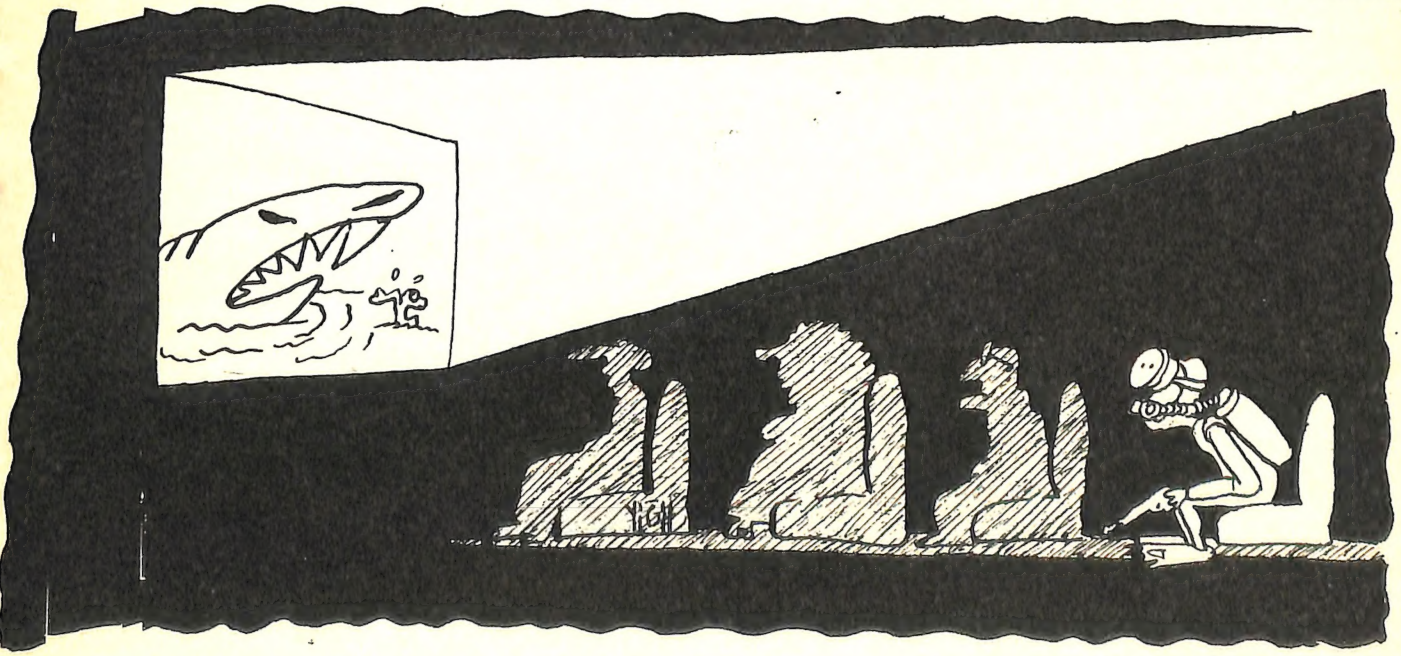

YIĞIT ÖZGÜR

HALAY BAŞI KİM ÇEKER?

■

HASAN TAHSİN

Hikâye birçoğumuzun malumu...

Hani şu Osmanlı padişahının (yanılmıyorsam 4. Murat) zam üstüne zam yaparak halkı canından bezdirdiğini anlatan meşhur hikâye...

Yarım yamalak da olsa anlatmaya çalışayım.

Padişah zam üstüne zam yaparak halkı canından bezdiriyormuş. Sonra da halkın arasına adamlarını gönderip tepkileri ölçmeye çalışıyormuş.

Adamları padişahın yanına her döndüklerinde halkın dehşet içinde olduğunu, bazılarının ağlayıp sızladığını anlatıyorlarmış.

Bu git-gel birkaç kez sürdükten sonra, padişahın adamları halkın artık zamlara alıştığını, gülüp oynadıklarını söylemişler.

Padişah da derin bir nefes mi almış ne, öyle bir hikâye işte. Doğrusunu bilen düzeltsin.

***

Yanlış anlamayın, bu zam hikâyesinden yola çıkarak zamlardan, ekonomik krizden, işsizlikten filan söz edip canınızı sıkmayacağım.

Herkesin her türlü ahkâmı kestiği böyle bir konuda bildik şeylerin dışında söyleyecek fazla bir şeyim de yok zaten.

Meramım başka.

Başka da, meramımı nasıl anlatacağım, lafa nereden gireceğim konusunda da henüz bir fikrim de yok.

Demek istediğim, daha doğrusu uzun bir süredir aklıma taktığım ve geçenlerde televizyonda izlediğim haberle de zihnimde yeniden beliren konu şu:

Halkımızın eylem kültürü (ya da kültürsüzlüğü mü demeli?).

"Şimdi bu da nereden çıktı, ne alakası var" demeyin hemen.

Şu bizim anlı şanlı işçi sınıfımızını, büyük demokratik kitle örgütlerimizin, 'sol' partilerimizin ve kuruluşlarımızın eylemlerine, mitinglerine, yürüyüşlerine bir bakın, anlarsınız.

Bir eğlence, bir şamada, bir gırgır.

Davullar, zurnalar, halaylar, şarkılar, türküler...

Sanki sermayeye, siyasal iktidara şuna ya da buna karşı kazanılmış önemli bir başarı, zafer var ortada.

Geçen günkü TMMOB mitinginde de yine aynı, bildik görüntü.

Mitingin amacı IMF'nin emekçilere dayattığı yoksulluk programına tepki göstermek.

Sloganlarla süslenen uzun bir yürüyüş, ardından aşırı sıcağın altında dinlenen uzun konuşmalar vee... Halaylar, şarkılar, türküler.

Eğer IMF'nin bilmem ne şefi Stanley Fischer (bizim Stan yani) mitingi televizyondan izlediyse, ülkesine ne kadar mutlu ve bir o kadar da umutlu dönmüştür, düşünsenize.

Türkiye'de işlerin çok iyi gittiğini, halkın -aynen padişahın hikâyesinde olduğu gibi- artık programa alıştığını, gülüp eğlendiğini muştulamıştır üstlerine.

***

Hadi şu nerede örgütlü oldukları belli olmayan "tiyatrocu" memur sendikalarının tuluat gösterilerini bir kenara atalım.

Eylem kültüründen yoksun kökenlerden gelen bu kişilerin, eylemlerin içini boşaltıp bir şamata haline dönüştürmelerine kızmayalım. Onları anlayışla karşılayalım.

Onlar tamam da ya bizim solculara ne oluyor, onu anlamakta güçlük çekiyorum.

"Eylemselliği"(!) dillerinden düşürmeyen, hepsi geçmişte şu ya da bu gelenekten gelen o ciddi ve ağır hatta bir kısmı profesyonel olan bizim arkadaşlarımızın derdi ne peki?

Yoksulluk, işsizlik, küreselleşme, IMF programları, F tipi cezaevi ve bilumum zararlı konuyu protesto etmek için yapılan kitlesel gösterilerde çalıp oynamak, halay çekmek, eğlenmek de neyin nesi?

Halkoyunları kurslarında öğretilen figürleri "lorke lorke" ya da "caney caney" diye bağırarak sergilemek de ne oluyor yani?

Nereden çıktı bu eylem biçimi?

Bu nasıl bir "eylem kültürü"?

Osmanlı'dan mı miras kaldı?

Anlayan varsa beri gelsin, bana da anlatsın.

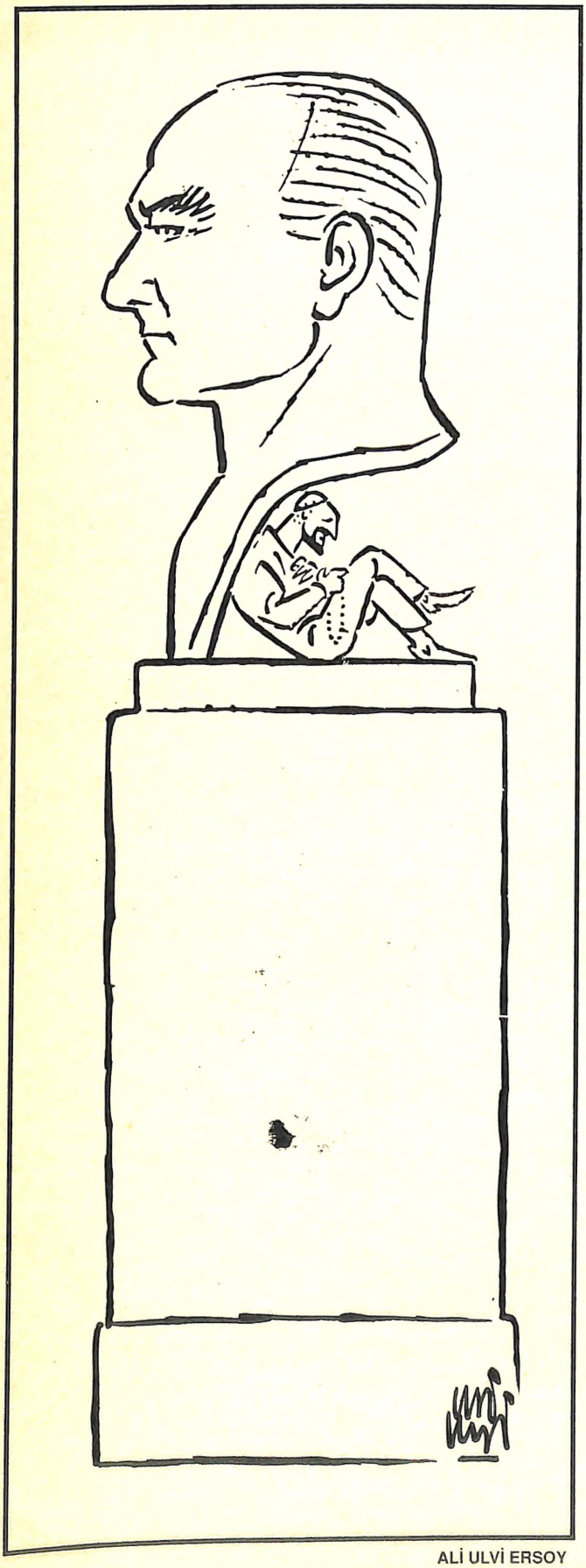

ALİ ULVİ ERSOY

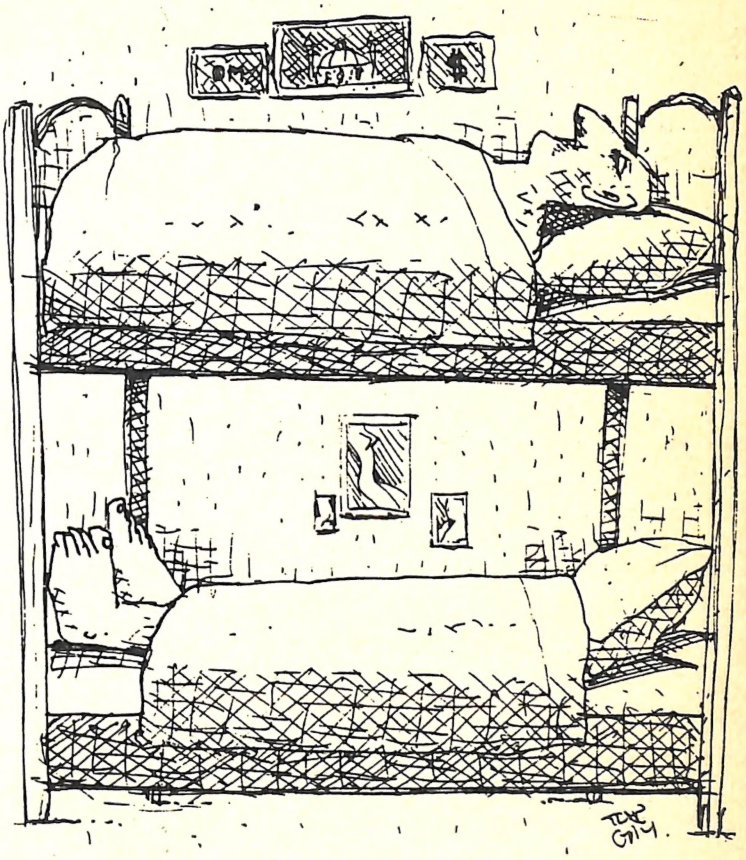

TURGAY KARADAĞ

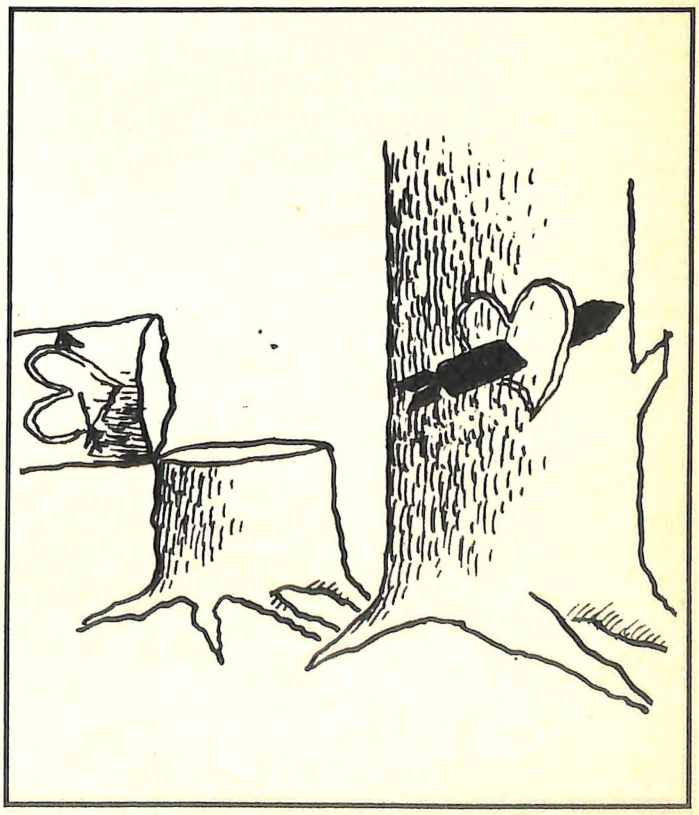

OHANNES ŞAŞKAL

BİR TOKAT ATIYOR, ÜÇ KİŞİ DEVRİLİYOR

İlk kez 1957'nin aralık ayında yayımlanmaya başlayan Abdülcanbaz, en uzun ömürlü Türk çizgi romanı. Abdülcanbaz'a hayat veren usta karikatürist Turhan Selçuk onu bir halk kahramanı olarak çizerken toplumsal sorunları da hicvediyor.

Yıl 1957 idi. Milliyet gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Abdi İpekçi, bir konuşmasında "Türk sanatçılarının da çizgi roman türünde örnekler vermesi" özlemini dile getirmişti. Aynı gazetede çalışan Turhan Selçuk, kollarını sıvadı, isim babalığını ve metin yazarlığını Aziz Nesin'in yaptığı ilk "Abdülcanbaz Turist Rehberi". Selçuk, Abdülcanbaz'a hayat verirken, daha önce "Dolmuş" mizah dergisine çizdiği "Müfettiş" tipinden yararlandı. Bu macera 1957 yılının aralık ayında Milliyet'te yayımlanınca büyük ilgi gördü. Ancak Aziz Nesin'in ismi o yıllarda sakıncalı olduğu için, çizgi romanın künyesinde kullanılmadı. İlk maceradan sonra Aziz Nesin yazmayı bıraktı. İkinci macera "Abdülcanbaz Artist Ajanı"nı Rıfat Ilgaz yazdı. Yine Milliyet'te yayımlanan bu macerada Abdülcanbaz, Tarsus'ta Tarzan'la tanıştı ve daha sonra birbirini tamamlayan iki arkadaş oldular. İkinci maceranın ardından Rıfat Ilgaz da geri çekildi. Çizimin yanında yazma işini de kendi üstüne alan Turhan Selçuk, başlangıçta Abdülcanbaz dizisinin devamını getirmek istemedi. Ancak Abdi İpekçi'nin ısrarlı tutumu üzerine, yazıp çizme işine devam etti. Önce Abdülcanbaz tipi ve karakteri üzerinde değişiklikler yaptı. İlk iki macerada Abdülcanbaz, İstanbul'da turist rehberliği yapan bir Yeşilçam simsarı, kurnaz ve açıkgöz bir tipti. Selçuk, Abdülcanbaz'ı değerlerini, cevherlerini yitirmemiş, iyiden, doğrudan, halktan yana, halkın özlemleri için savaşan, Mustafa Kemal gibi halkını ve vatanını seven bir tip haline getirdi. İlerleyen maceralarda Abdülcanbaz'ın yanına Karanfil Hoca, Tayrabi, Fettah adlı dostlarını, Gözlüklü Sami, Dalkavuk Sürmegöz İhsan gibi düşmanlarını ekledi. Maceralarında Abdülcanbaz'ı, Sadrettin Paşa'nın kızı Ruhsar Hanım'la evlendirdi. Abdülcanbaz'ın Ruhsar ile evliliğinden Cambaziye adlı kızı doğdu. Abdülcanbaz karısına evde yardımcı olması için zenci kadın Kukuba'yı alarak onu da çizgi tipleri arasına soktu. Abdülcanbaz'ın yakın arkadaşı Tarzan ise, "Tarzan Evleniyor" adlı macerada, Abdülcanbaz ve yakın arkadaşlarının can düşmanı, Gözlüklü Sami'nin çıkarları için düzenlediği bir oyun sonucu evlendi. Gözlüklü Sami'nin oyunu ortaya çıkınca, Tarzan'ın karısı intihar etti. Bu üzücü olayın sonunda Tarzan dul kaldı. Bu macerada evlenen Fettah ise evliliğini sürdürdü, ilerleyen maceralarda çocuk sahibi de oldu. Turhan Selçuk Abdülcanbaz'ı evlendirmesine karşın, sonraki maceralarda onu bazen evli bazen bekâr gösterdi. Yeni çizdiği bazı güzel kadınlarla Abdülcanbaz düşüp kalkar oldu.

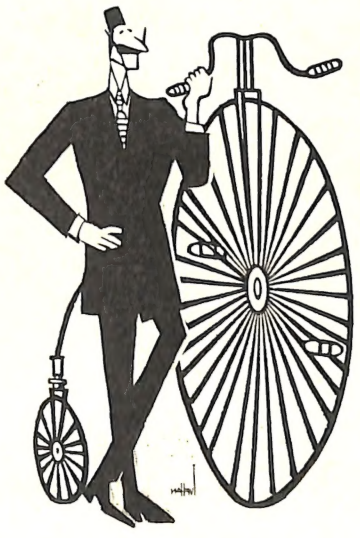

Halk Kahramanı

Turhan Selçuk, Abdülcanbaz'da güncel sorunları ve olayları tarih içinde veya günümüzde konu edinerek işler. Romanlara adını veren Abdülcanbaz, vatanı ve milleti için savaşan, halkın özlemlerini dile getiren, Türk halk kültürünü yansıtan bir kahramandır. Dini istismar eden kişilerden, din yoluyla halkı kandırıp sömürenlerden nefret eder. Vatan hainlerine, işbirlikçilere, devletin başına geçip saltanat sürenlere karşı çıkar. Ahlâksız, namussuz, utanmaz, arlanmaz tiplerle savaşır. Abdülcanbaz'ın maceralarında zaman zaman güzel ve şehvetli kadınlar da yer alır. Kadınların gizli dünyalarına girilir, erkeklere göstermedikleri yaşantıları gözler önüne serilir. Abdülcanbaz öykülerinin çoğu, kadın erkek ilişkileri üzerine kurulmuştur. Kadınlar Abdülcanbaz senaryolarının önemli bir anahtarıdır. Anlamlı, güzel yüzlü, uzun bacaklı, ince belli, dolgun göğüslü, geniş kalçalı kadınlar... Güzel, çekici, seksi ve kötü kadınlar olduğu gibi, sadakatli, saf ve bir o kadar da erotik kadınlara romanın diğer erkek kahramanları çizgi roman içinde bir bütün oluştururlar.

Selçuk, Abdülcanbaz'ı kaba kuvvetten güç alan, yozlaşmış çizgi roman karakterlerinden ayrı tutmak istemiştir. Abdülcanbaz çok gerekmedikçe dövüşmez. Dövüştüğü zaman ünlü Osmanlı tokadını kullanır ve karşısındakinin ayaklarını yerden keser. Osmanlı tokadı, Selçuk'un anlatımına göre, avucun alt tarafıyla ayaktan destek alarak vuruluyor. Yumruktan beter. Bir tokatta üç beş kişi devriliyor.

Abdülcanbaz Albümleri

Turhan Selçuk'un kurduğu "Abdülcanbaz Yayınları" adlı yayınevi, Abdülcanbaz'ın maceralarını 1972 yılında ilk kez 12 albümlük bir seri olarak yayımladı. Bu seride sırası ile "Osmanlı Tokadı", "Karacahmet'in Esrarı/Yer Nihayetlerine Seyahat", "Otomobille Devrialem ve El Kabili Sevk-Ül Karakuş", "Ben ki Abdülcanbaz'ım", "İstanbul Sokakları Hem Geniştir Hem Dardır", "Akdeniz Fırtınası Kara Ejderha", "Bir Velosipet Olayı", "Kadın Kasabı Landru İstanbul'da", "Gök Katlarına Seyahat", "Sahra Kaplanı" (2 albüm yayınlandı. 1983'ün aralık ayında ise, Milliyet Yayınları A.Ş. "Abdülcanbaz Külliyatı" adı altında 24 albüm yayınladı. Bu külliyatta yayınlanan albümler sırası ile şöyle: "Ramona Karatecinin Aşkı", "Bayanlar ve Baylar" (3 albüm), "Bir Köpeğin Serüvenleri", "Bir Köpeğin Anıları" (2 albüm), "Küçük Şeytanlar", "Allahabat Elması (Abdülcanbaz Arsen Lüpen'e Karşı)", "Volga Volga 2101", "Kadın, Nedir Senin Adın", "Seyahat-Foncistan (Evliya Çelebi)", "Buzul İnsanları", "Esnaf Raziye", "Dipkus Gezegeni", "Evrim", "Seyahatname-i Türkiya (Evliya Çelebi'nin Kaleminden Bugünkü Türkiye)", "Evliya Çelebi Günümüz Türkiyesi'ni ve Günümüz Dünyasını Anlatıyor", "Al Kapon", "Cihanyandı Saliha" (2 albüm), "İşgal Altında", "Top Yuvarlaktır", "Özel Albüm".

Abdülcanbaz'ın Basın Macerası

Abdülcanbaz'ın maceraları Milliyet, Akşam, Yeni İstanbul ve Cumhuriyet gazetelerinde ve Gırgır mizah dergisinde yayımlandı. Milliyet'te yayımlanan "Bayanlar ve Baylar" 2.5 yıl sürerek en uzun Abdülcanbaz macerası oldu. Bu macera Türk çizgi roman tarihinde en uzun süre yayımlanan eser olarak rekor kırdı. Abdülcanbaz yayın hayatında ilk kez mahkemeye verildi. Maceralarından birinde yer alan "Harbi Dönerer" tipi nedeniyle Prof. Sulhi Dönmezer, bu tipin kendisini konu aldığını öne sürerek Turhan Selçuk'a tazminat davası açtı. 1990'lı yılların başında PTT Abdülcanbaz pulu bastırdı. Bu da Türk çizgi roman tarihinde ilk uygulamadır. Turhan Selçuk ve Abdülcanbaz birçok ansiklopedide yer aldı. 1992 yılında Sıvas Cumhuriyet Üniversitesi tarafından Turhan Selçuk'a fahri doktorluk unvanı verildi. Bu ülkemizde bir karikatürcüye verilen ilk unvandır. 1993 yılında Abdülcanbaz ve diğer kahramanlarının kartpostalları ve posterleri, Turhan Selçuk'un kurucuları arasında yer aldığı Karikatürcüler Derneği tarafından basıldı ve satışa sunuldu. Turhan Selçuk, 1957'den itibaren sürekli çizdiği Abdülcanbaz'ı 1987 yılında bir daha çizmeme kararı alarak emekli yaptı. Ancak Abdülcanbaz'ın popülaritesini sürdürmesi karşısında, 1994 yılında bu kararından vazgeçerek, Milliyet gazetesine yeni maceralar çizmeye devam etti.

A. TEOMAN SANALAN

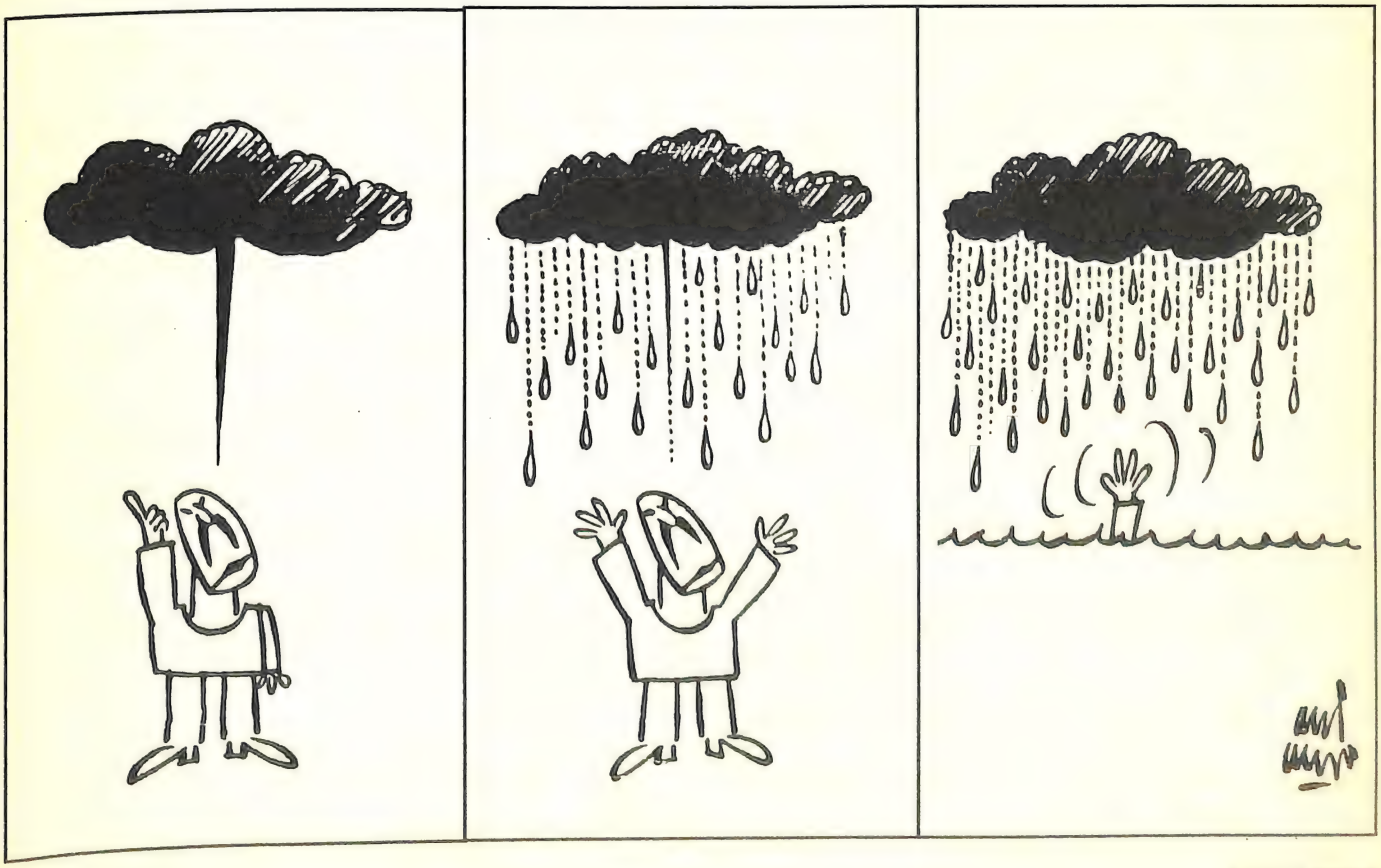

ALİ ULVİ ERSOY

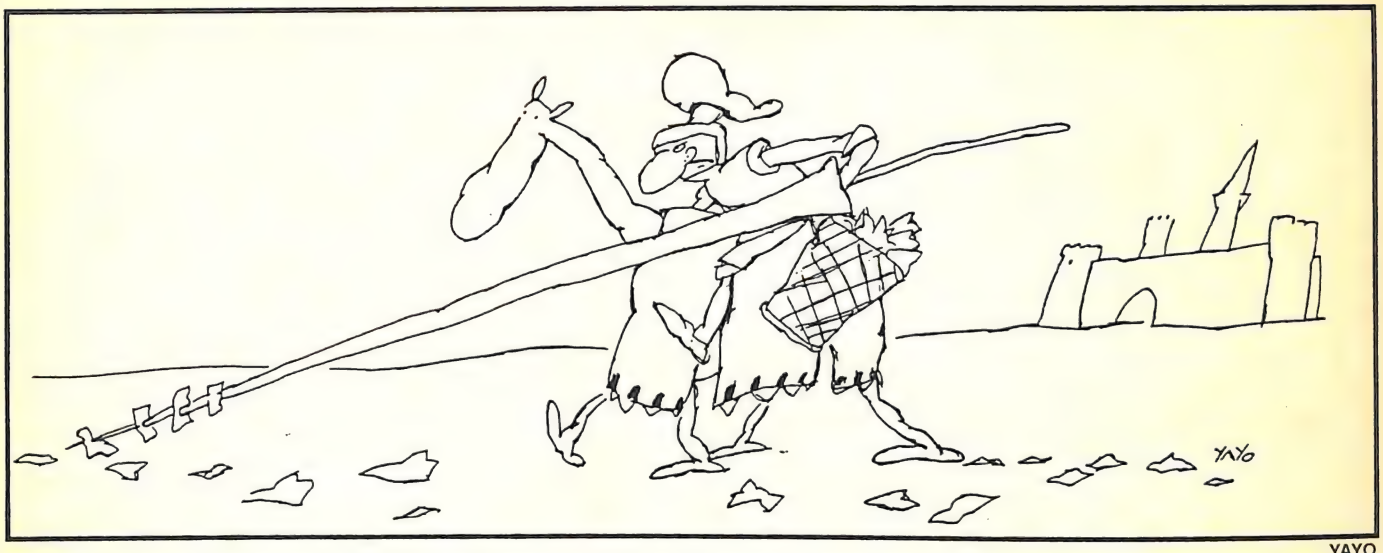

YAYO

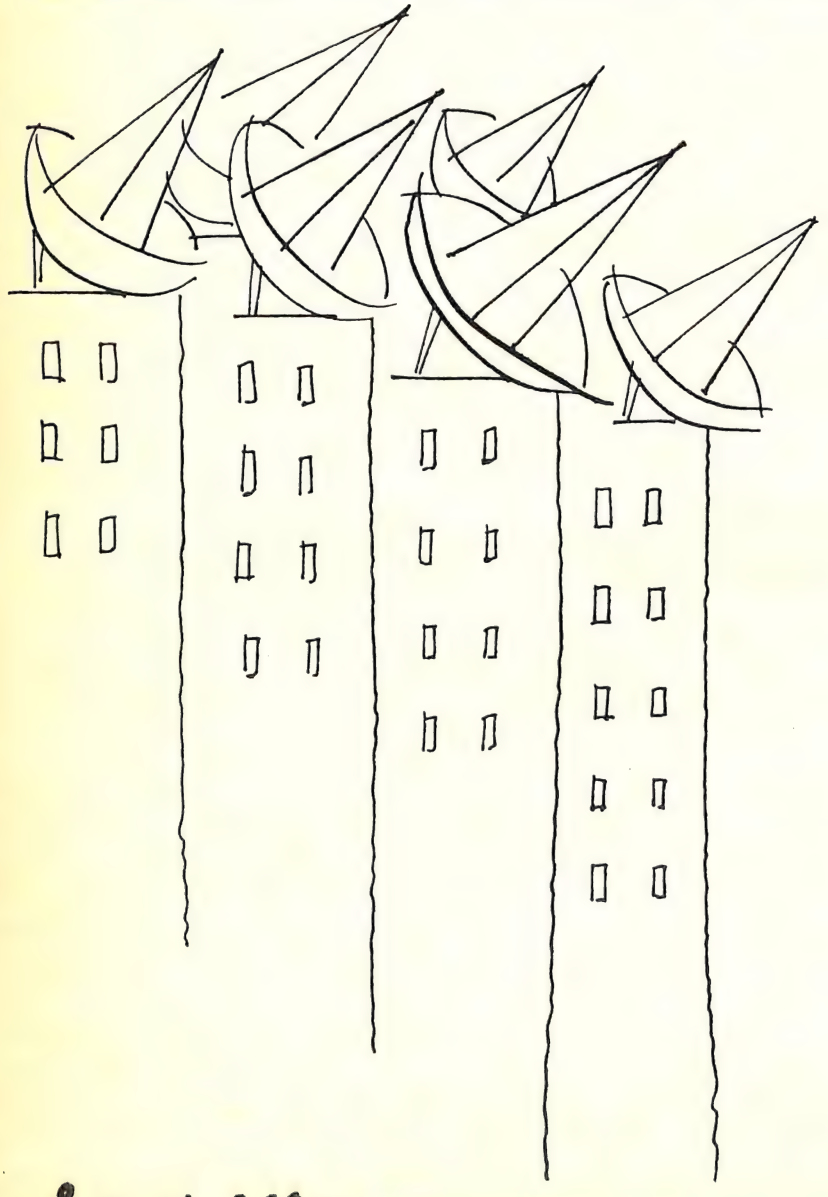

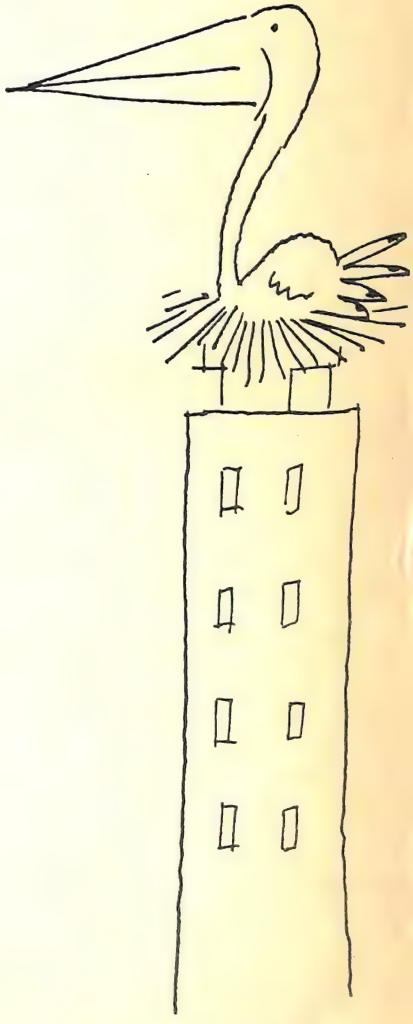

MUHAMMED ŞENGÖZ

KADİR DOĞRUER

KARİKATÜRKÜCÜ

Bülent Okutan

KLEPTOMAN SANATÇILAR

Hırsızın lugat anlamı, izinsiz olarak başkasının malını alan kimse oluyor. Bunlar çaldığı mala göre isim alıyorlar. Örneğin; kişi at çalmışsa at hırsızı, kasa soymuşsa kasa hırsızı, kümeste vukuat yapmışsa tavuk hırsızı, birini kendine âşık etme becerisini göstermişse kalp hırsızı oluyor. Örnekleri çoğaltmak mümkün. Ben bu literatüre bir de sanat hırsızı terimini ekledim ve böylece hırsızlık çeşidi günümüzde 9785'e yükseldi. Çok mu attım?.. Hayır hayır, asla! Birileri daha evvel böyle demiş ondan aldım. Kitabına uydurdum. Yani transformasyon yapmış oldum kibarca çaldım.

Henüz basılmış çok albüm ve kitabım olmamasına karşın, yirmi yılın üzerinde bir zamandan yazıp çiziyorum. İlk öyküm olan "Tatlı Kaçış" 1969'da "Yıldırım" isimli bir dergide yayımlanmıştı. Çok genç olduğum için o güzel yılların pembeliği ile çok keyif almış, yıllar sonra Millî Kütüphane'nin arşivinden çıkarınca da o mutluluğum bin kat artmıştı.

1989'da ise yazdığım bir öyküyü TRT'nin açtığı özgün senaryo yarışmasına üç ayda hazırlayıp katılmıştım. Eserim bir milyonluk ödüle layık görülmeyince, gidip beş cilt eserimi geri aldım. Bir dostum, bunlardan birini okuma bahanesiyle benden almış ve İstanbul'a gitmişti. Kendisinden bir daha haber alamadım. Meğer bu dostum şu anda TV'lerde her gün boy gösteren, sanat adına ahkâm kesen, MÜYAP, POP-SENDER gibi derneklerin başkanlığına kadar yükselme cambazlığını gösteren Bay Osman Yağmurdereli'nin de dostu değil miymiş! Oturmuşlar, bu değersiz sanat adamları bizim senaryoyu TRT'ye bir güzel dizi yapmışlar. O yılların geçer akçesi ile tam 608 milyon para almışlar karşılığında.

"At Kestanesi", sosyal bir çöküntüyü gözler önüne seren e umutlarını talih oyunlarına bağlamış aynı çizgideki insanların yaşamını konu alan bir dramaydı.

Film vizyona girince, Bay Yağmurdereli ve ortakları ile amansız bir çatışmaya girmiştim. Eserin kendime ait olduğunu ve bunun bir sanat hırsızlığı olduğunu ispatlayana dek akla karayı seçmiş, jenerik tashihi ile hak edişimin yarısını ancak alabilmiştim. Bir milyona layık görülmeyen filmin 608 milyona devlete mal olması hiç kimsenin ipinde kuşağında değildi. Ülkemiz ve bağlı kuruluşlar o yıllarda galiba sadrazam Zottri Paşa ile mi yönetiliyordu ne? Kimin eli kimin cebinde belli değildi.

Aradan yıllar geçti, imparatorluk çöktü. Ancak sanat adına istismar dimdik ayakta. Olan benim gibi gariban sanatçılara oldu. Kahramanca kazandığım eserimin bedelinin yarısını aldım, onun yarısını da avukata, telefona ve yol giderlerine harcadım. Şimdi ben bu kadar emek verdiğim sanatımın içine hiç... tükürttürür müyüm? Yazarlık adına yaşadığım bir olayın ardından, çizerlik adına başka bir olayın yaşanması beni çok müteessir etti. Hem bu sanat dalında hırsızlık, mafya tarafından gerçekleşmedi. Bir çizer, bin çizeri fırçasından vurdu. Hoş, önceleri böyle örnekler vardı, ama bu tüy dikti.

Sanat; bir duygunun, bir düşüncenin, bir tasarının kişiyi etkileyen anlatım biçimi ise siz onu başka yerlerden toplayıp da isim yapmak için araç olarak kullanamazsınız. Belki bu işten milyonlar götürebilirsiniz ama içinizde yaratamadığınız duygularla yok olursunuz. Yıllar sonra çocuklarınıza TMMOB'nun karikatür, 1. ödülünü gösterirken; "Bak yavrum ben bu ödülü 1994'te almıştım. Üstelik de jüriyi atlatıp Japon Yomiuri yarışması ile ilgili bir albümden aforizma yaparak" diyecekseniz, lütfen karikatür sanatına üç kuruş için ihanet etmeyin.

Varlığından bile haberdar olmadığınız Karikatür müzesinin taşlarına, sırf filanca TV'nin programına yem olmak için oturup ileri geri konuşmayınız. Podyumlara çıkıp gerdan kırmayınız. Karikatür çiziyoruz diye, çöp bacaklı mahluklar çiziktirip onları "inbe, puşt, pezevenk" diye konuşturarak, bu sanatın duayenlerinin kemiklerini sızlatmayınız.

Zararı yok, kimse sizi tanımasın, evinize yaldızlı şilt götürmeyin, tenezül etmeyin üç beş milyona, birinci cigarası için marlboro yerine ama yazınız ve çizginiz sizin olsun. Sanat adına, toplum adına , kişiliğiniz adına ana sütü gibi helal olsun. Biz bu dünyada yaşadığımız çarpıklıkları dile getirelim derken çarpık olmayalım.

Mizah sanatında asıl hedeflenen; iyilere karşı kötülerin, doğrulara karşı yanlışların, güzelliklere karşı çirkinliklerin yazarak ve çizerek ikaz edilip uyarılmasıdır. Sözün ve yazının ulaşamadığı ortamlarda çizgiye atılan bir bakışın, özellikle insan beynindeki depremlerini unutmayın.

Yarışmaların bir takım kuralları vardır. 90 kiloluk bir sporcu ile 45 kiloluk birin güreştiremezsiniz. Bu takımın boyu kısa, basket filesini 80 cm aşağı kaydıralım, boks maçı sırasında rakibinin kafasına tekme atan boksörü galip sayalım veya top aut oldu ama golü sayalım diyemezsiniz.

Sonuç olarak gelelim önleyici tedbirlere ve bir örnek de oradan verelim. Hülya Avşar kızımız, sanat dünyamızın vazgeçemediği, hepimize iç çektiren en popülerlerinden biri. Adını taçsız kraliçe diye duyurmuştu. Sebebi şuydu: O yıllarda bir güzellik yarışmasına katılmıştı ve birinci olmuştu. Ancak katılma koşullarının başında, adayların kız olması gerekiyordu. Jürinin yarışmada bir jinekolog bulundurma gibi bir zaafı olmadığından bir skandal meydana geldi. Zira Avşar kızının başından daha evvel bir nikâh geçmişti ve taç geri alındı. Spekülasyonlara da kulak asılmadı.

Şimdi sıra geliyor çözüm safhasına: Toplumlarda her zaman bir adım önde olduğuna yürekten inandığımız sanatçıların söz konusu kavramlara asla leke sürmemesi gerekiyor. Bırakın güzellik yarışmasını bir yana... Aksi takdirde bizim ilgi duyduğumuz sanat yarışmalarında jüri üyeleri sert tedbirler almak durumunda kalırlar ki, bu da sanat kleptomanlarının sonu olur. Hani laf meclisten dışarı, üyeliklerinin geri alınması, yarışmalara sokulmaması veya ait olduğu yere geri döndürülmesi gibi.

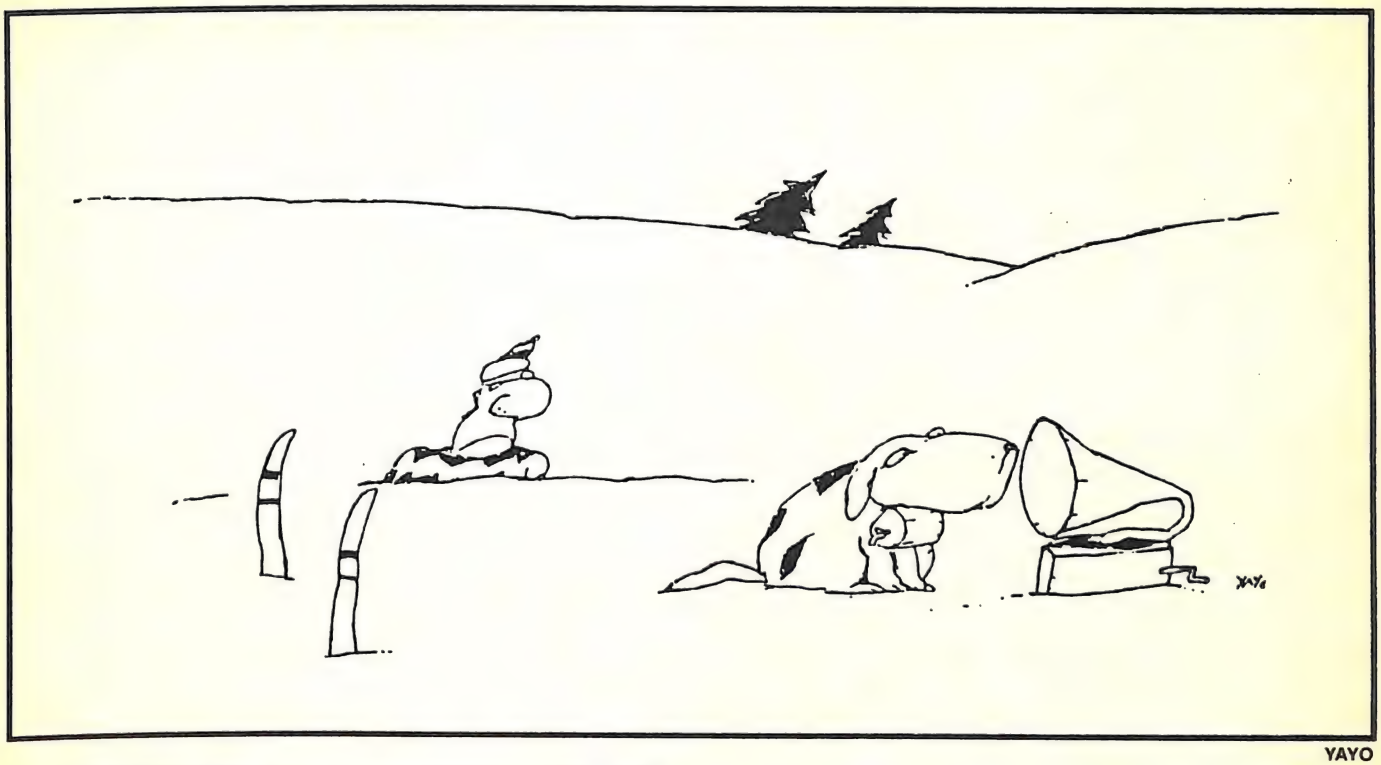

YAYO

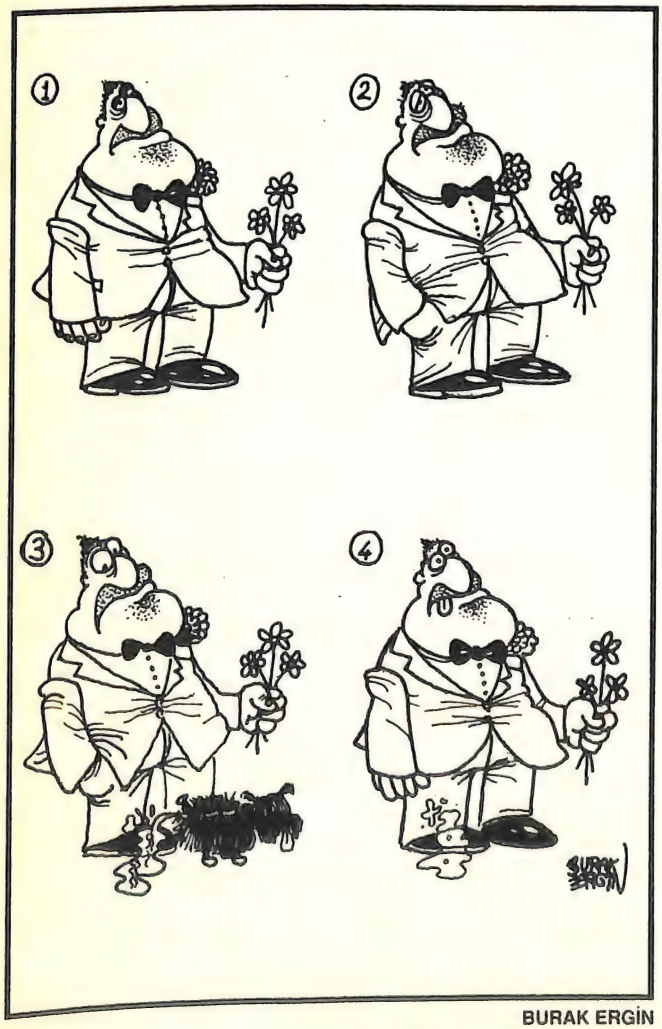

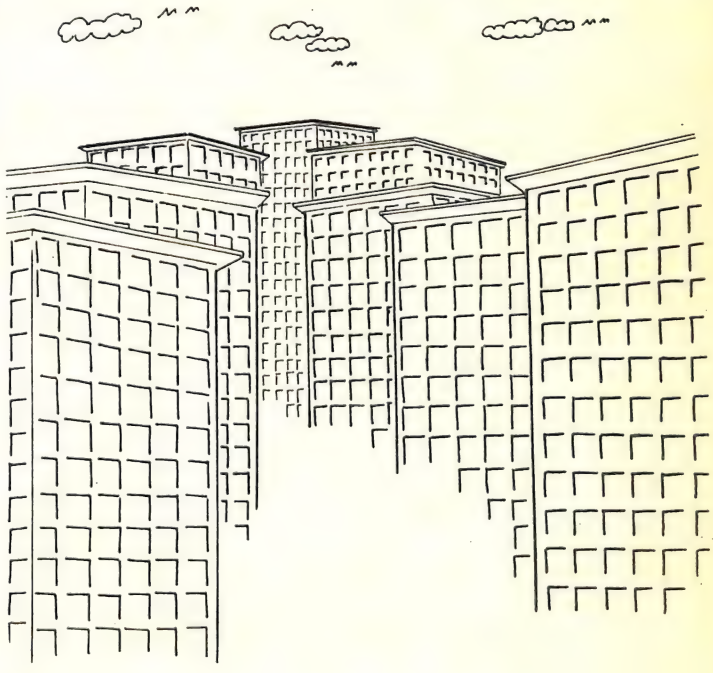

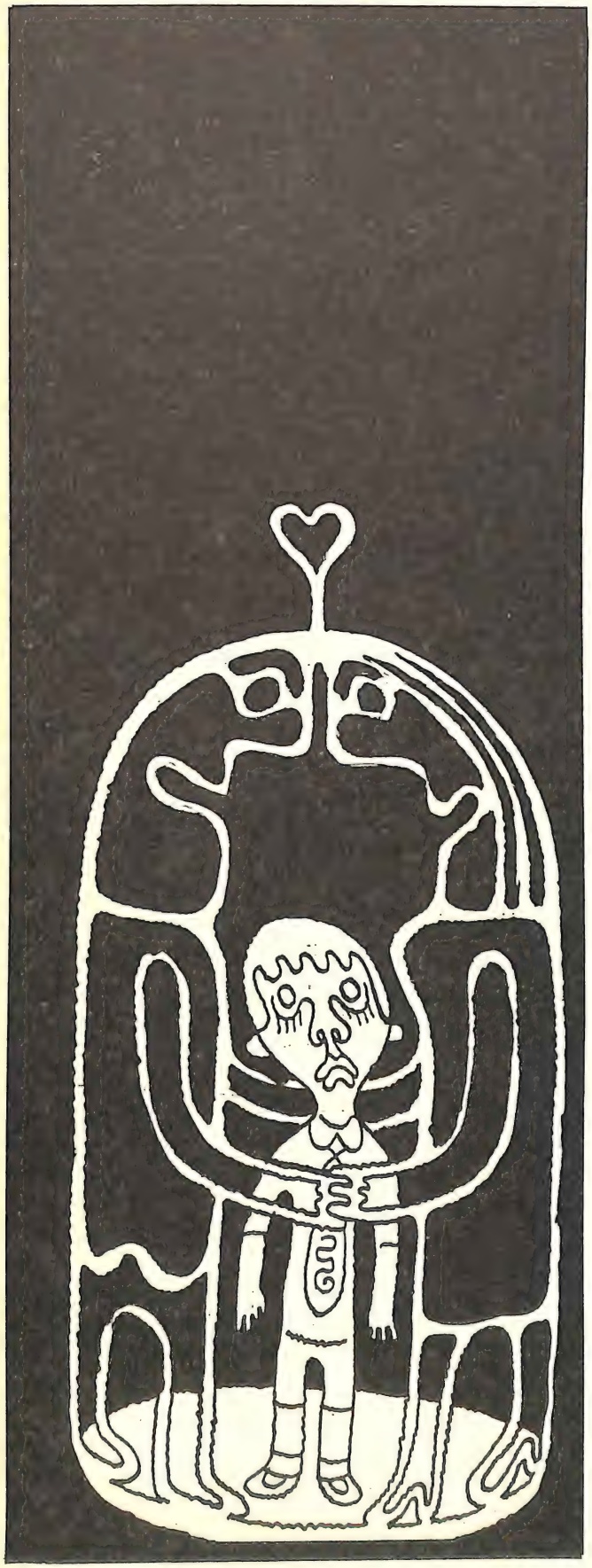

MİLKO DİKOV (Bulgaristan)

KARİKATÜRİST ANEKDOTLARI

■

YENER ÇAKMAK

■

Zeki Beyner, Cafer Zorlu'yu Anlatıyor

ARKADAŞIM CAFER

Cafer Zorlu, tezgâhtarlıktan Babıali yokuşuna biraz geç geldi. Ama karikatür ona güç gelmedi. Birbiri ardına yaptığı başarılı çizgi çalışmaları onun büyük bir karikatür potansiyeline sahip olduğunu çok çabuk gösterdi ve bu zorlu yokuşta, hiç zorlanmadan tırmanışa geçti... Son derece üretken olan Zorlu'nun ilk çizdiğini beğendiğini hiçbir zaman görmedim. Olayı en iyi şekilde verme sabrını böylesine zorlayan bir sanatçı tanımıyorum desem... İnanın, o yine Cafer Zorlu'dan başkası değildir. Onda çizgi ve konu, at başı gider... O kafasıyla bileğini çok iyi kullanan bir büyük çizgi yorumcusudur. Birbirinden başarılı her konuda yüzlerce yapıtı ölümsüzlük taşıyacak niteliktedir. Hele haber karikatürü dalında gösterdiği başarı grafiğini aşmak zordur. Şekil karikatüründen de, çok başarılı örnekler veren Cafer Zorlu'nun arkadaşlığı ve insanlığı da cana yakın, sımsıcaktır.

Yusuf Ziya Ortaç'ın dahiliği ile deliliğini yüzdelere vurduğu Zorlu, bir halk çocuğudur. Liseden, fakülteden diploması yoktur... Ama karikatür diploması çoktur. Bir çizgi ve konu zengini olan Cafer Zorlu, aynı zamanda ödül zenginidir de... Ne var ki, parasal yönden tüm sanatçıların ortak kaderini yaşar.

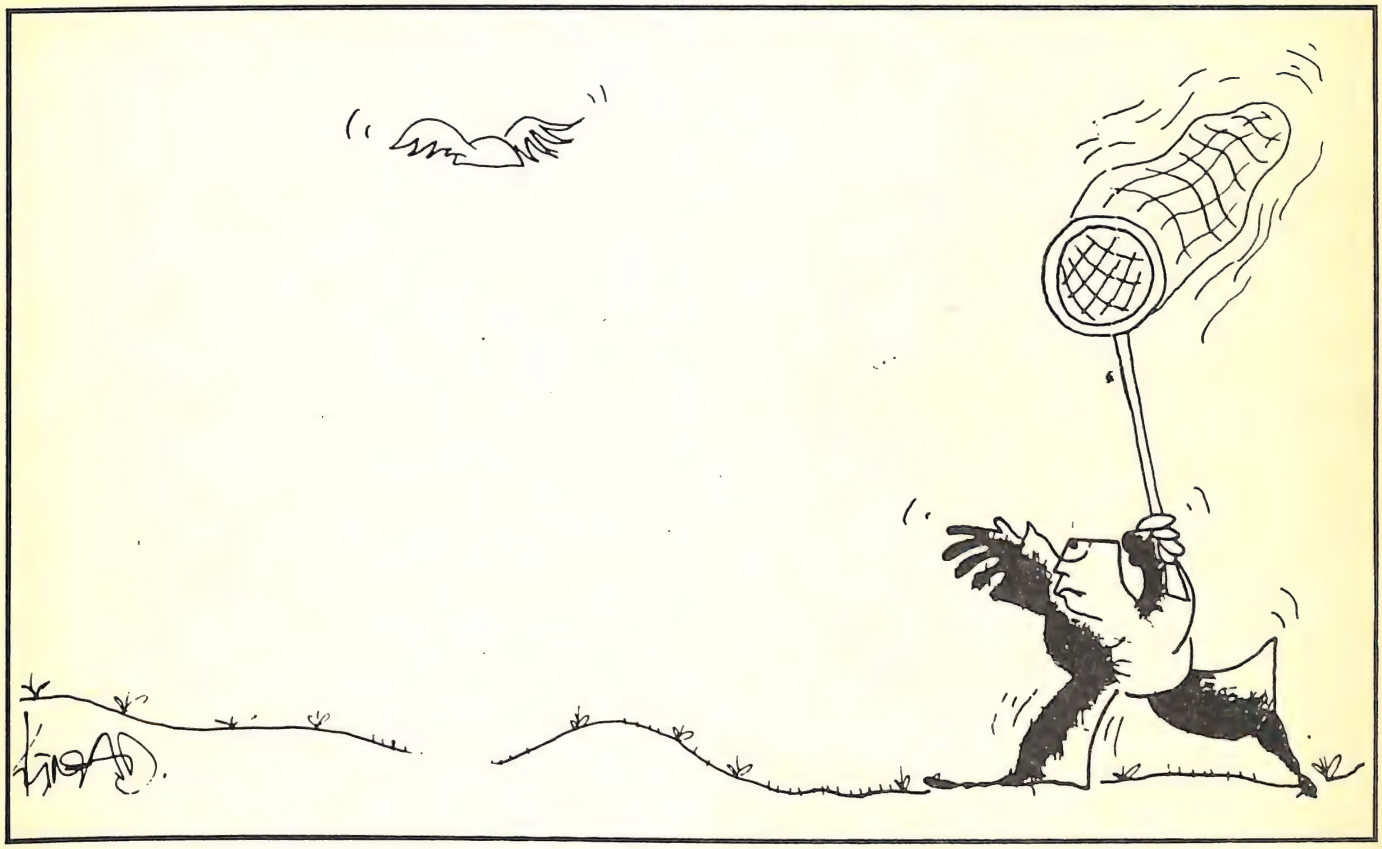

KÜRŞAT COŞKUN

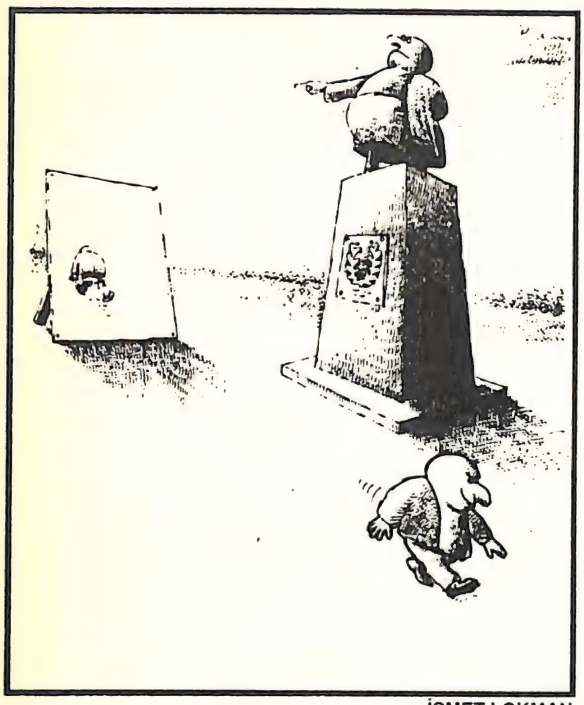

İSMET LOKMAN

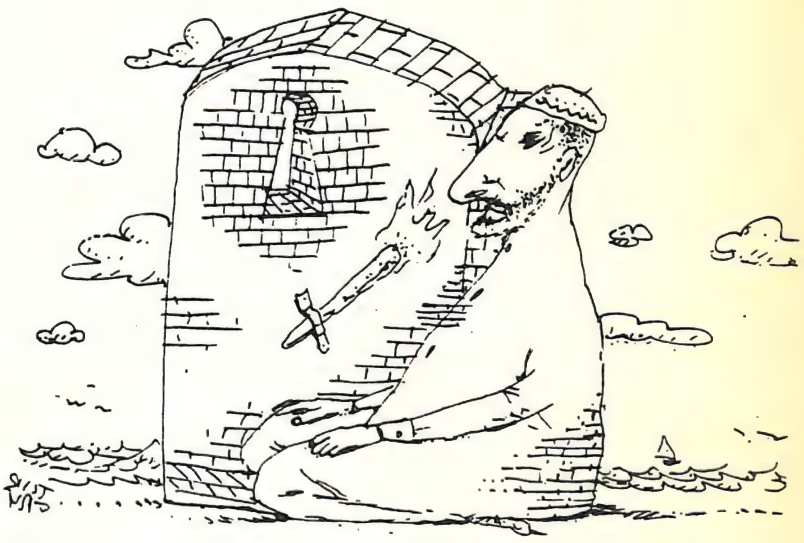

TURGAY KARADAĞ

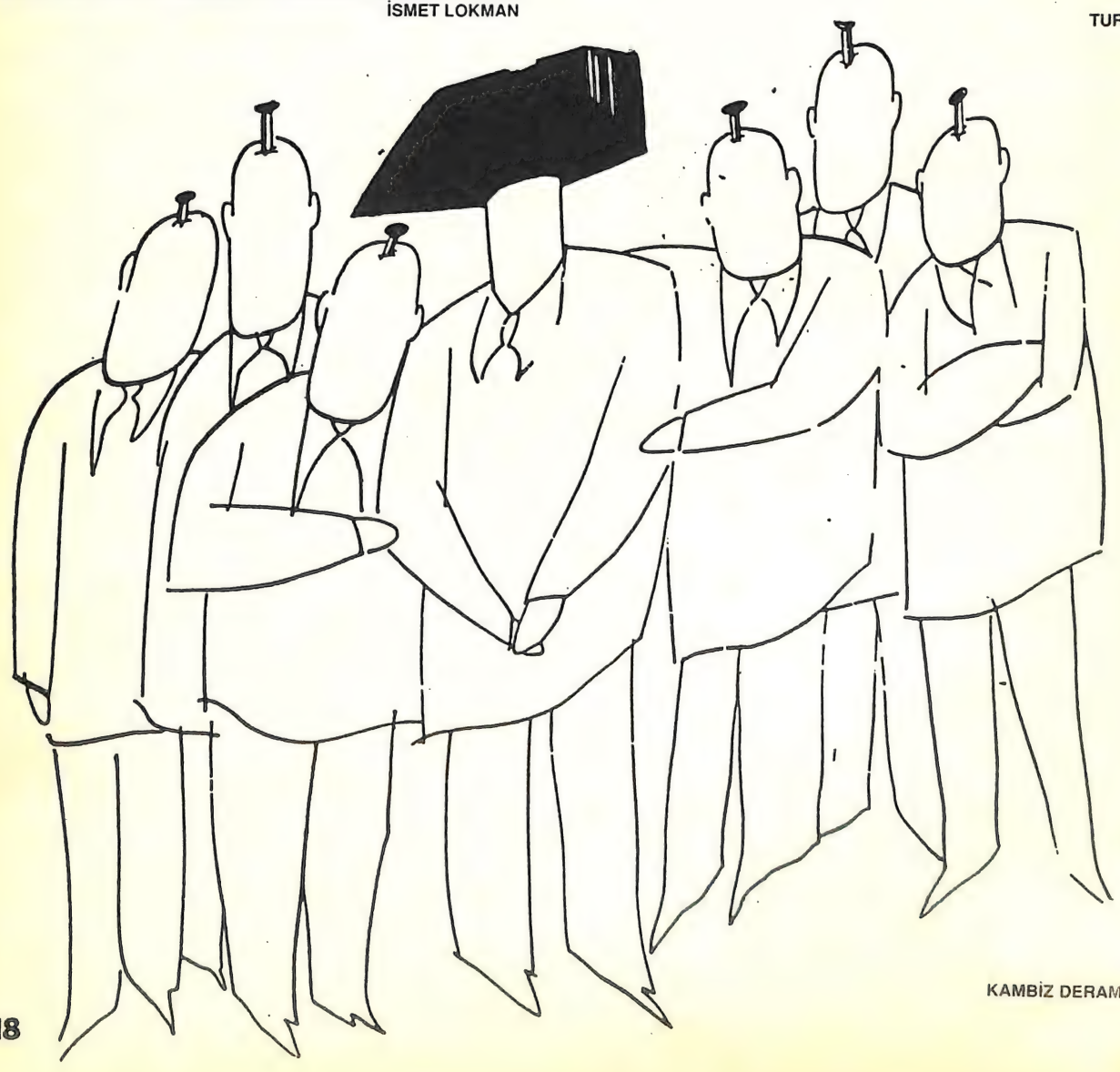

KAMBİZ DERAMBAKHSH (ira

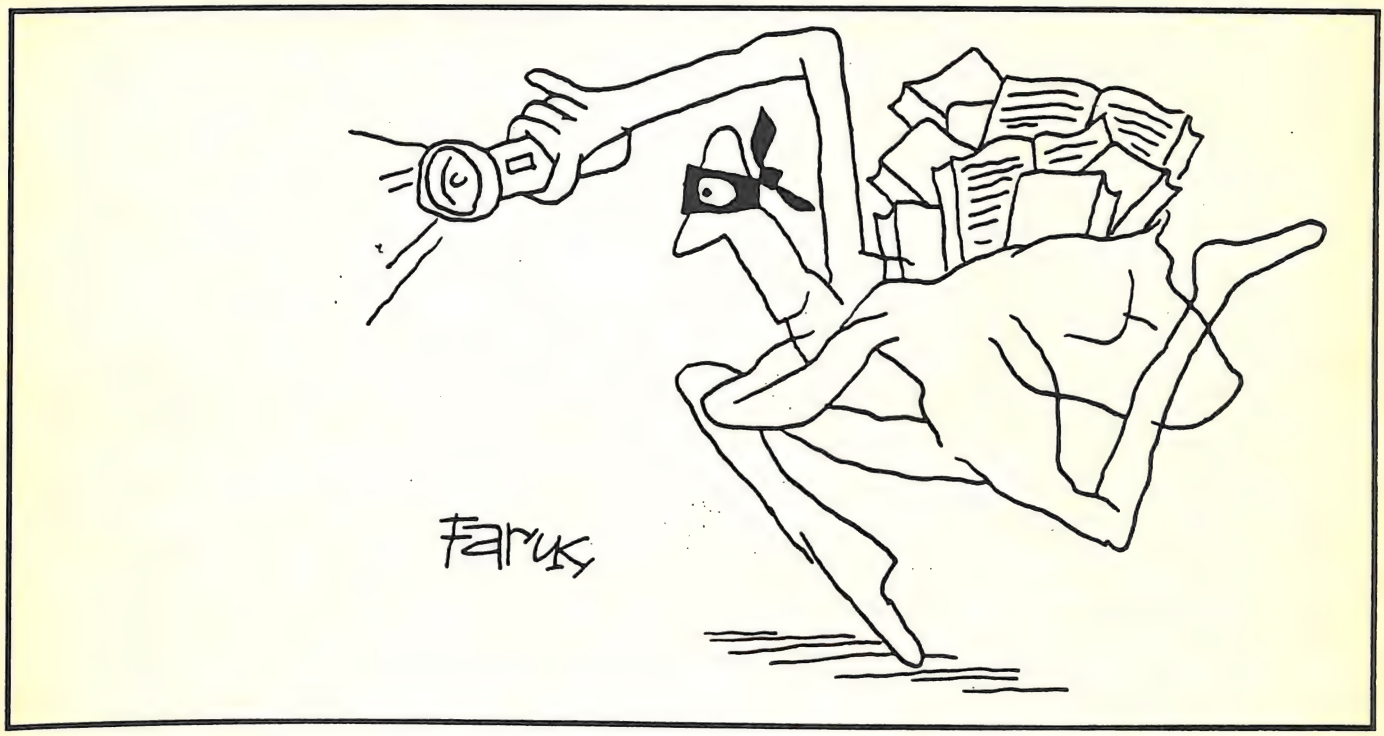

FARUK ŞEN

HAKAN ŞENGÜN

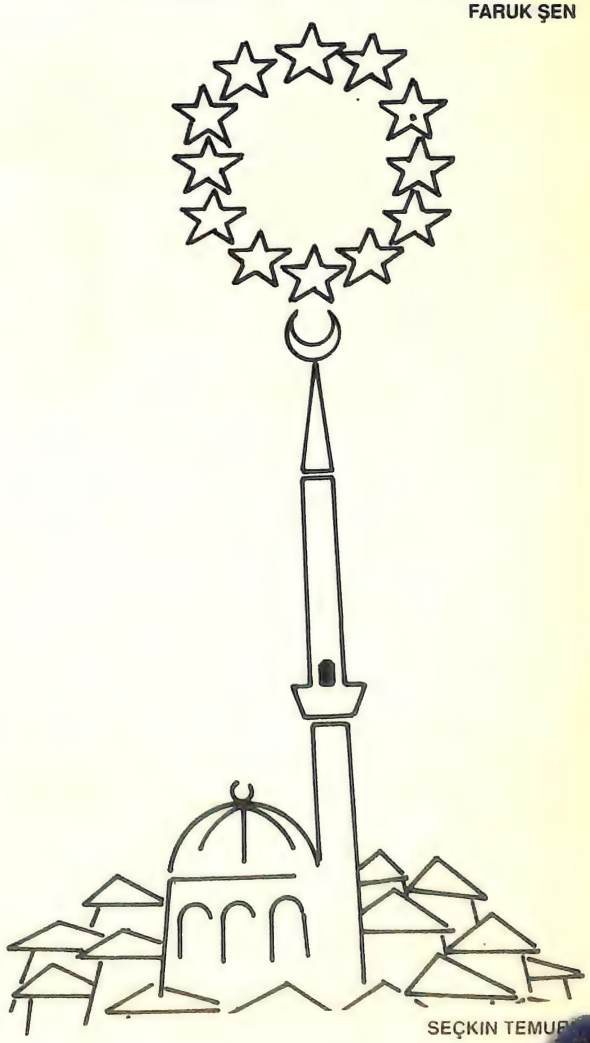

SEÇKIN TEMUR

BİR KARİKATÜR ALBÜMÜ / BİR KARİKATÜRCÜ

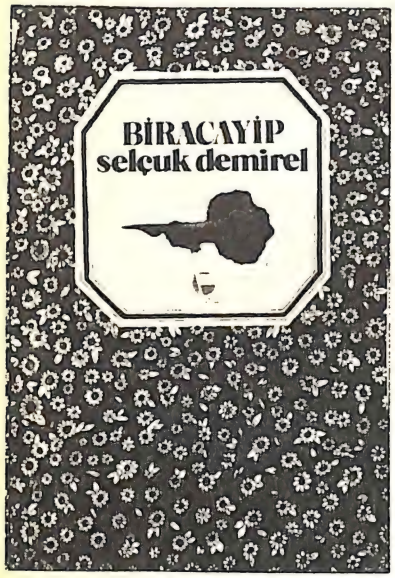

KARIKATUR SANATÇISI SELÇUK DEMIREL'İN "BIR ACAYİP" ISİMLİ KARIKATÜR ALBÜMÜ 1980 YILINDA BELGE YAYINLARINDAN YAYIMLANMIŞTIR
1954 ARTVIN DOĞUMLU OAN ÇIZERI'IN "BİR ACAYİP" İLK KARIKATÜR ALBÜMÜDÜR. BİRÇOK DERGİ VE GAZETEDE ÇALIŞAN SELÇUK DEMİREL HALEN FRANSA'DA YAŞAMAKTADIR. KARİKATÜR ELEŞTİRMENİ HIFZI TOPUZ, DEMİREL İÇİN "ÇAĞIMIZIN KARIKATÜR ANLAYIŞINA UYGUN OLARAK YAZISIZ KARİKATÜR YAPIYOR, TÜM MESAJI ÇIZGILERINDE. AMA BAZEN KARİKATÜR İÇİNE BİR ŞİİR VEYA BIR SLOGAN DA SOKUŞTURUYOR, O KADAR" DIYOR.
TOPLUMSAL OLAYLARIN EN IYI ŞEKILDE YANSITILMIŞ ORNEKLERINDEN OLAN "BİR ACAYİP" KARİKATÜR ALBÜMÜ ÇIZERI SELÇUK DEMİREL'E BOL ÇIZGILI GUNLER DILERIZ

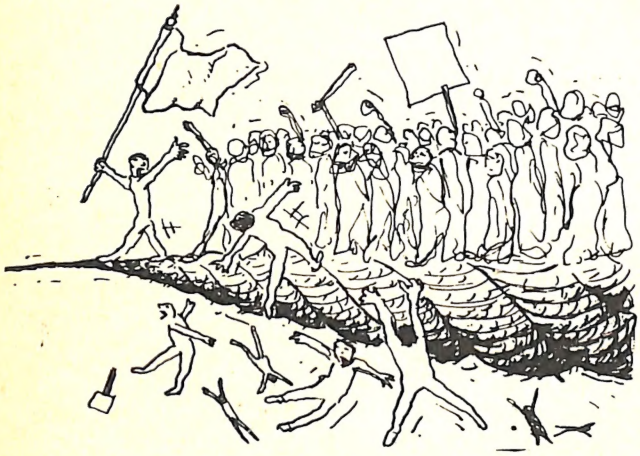

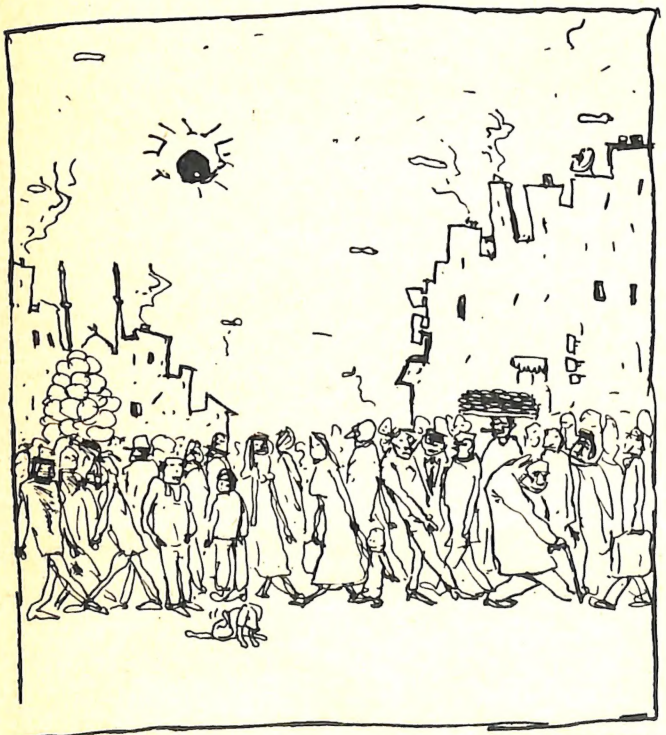

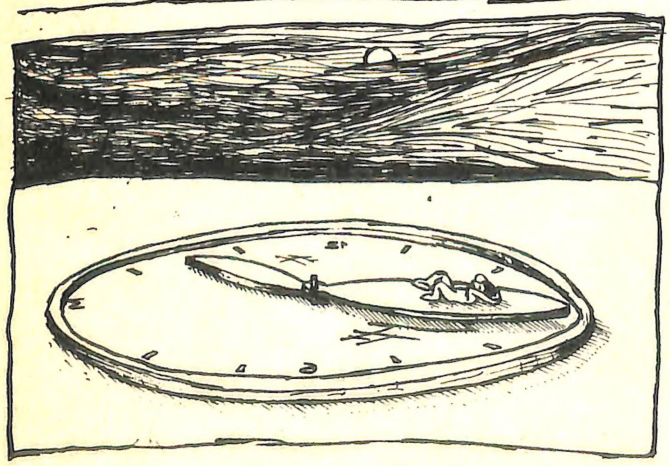

KAYIHAN FIRAT

CUMHUR GAZİOĞLU

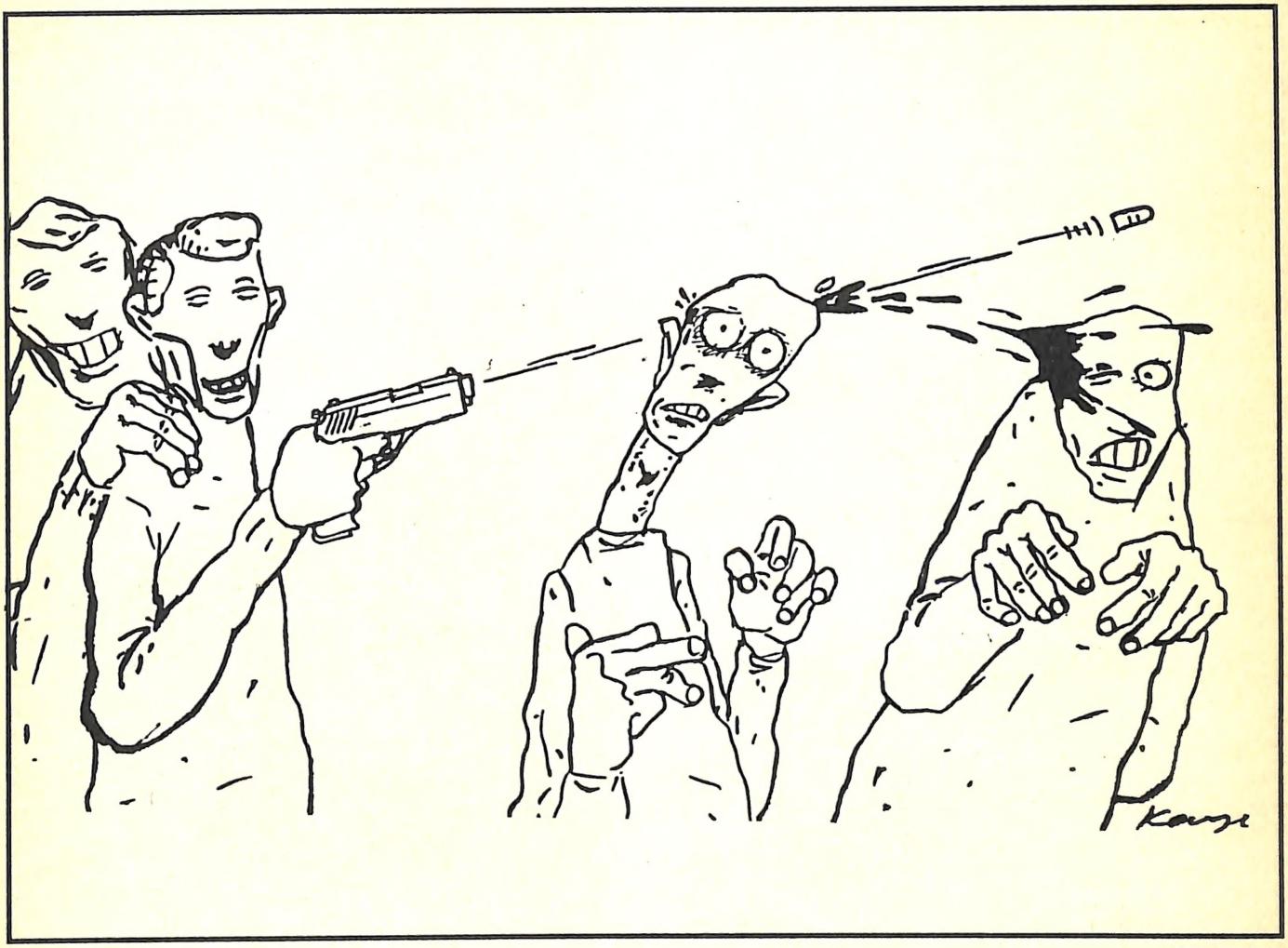

KAYIHAN FIRAT

GÜNGÖR KABAKÇIOĞLU — ÇEVREMDEKİLER

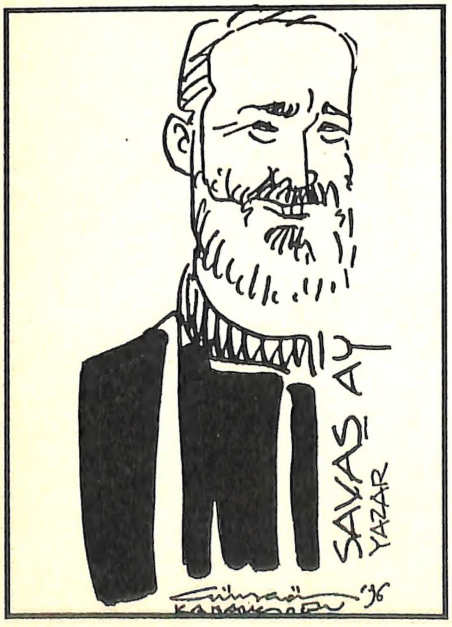

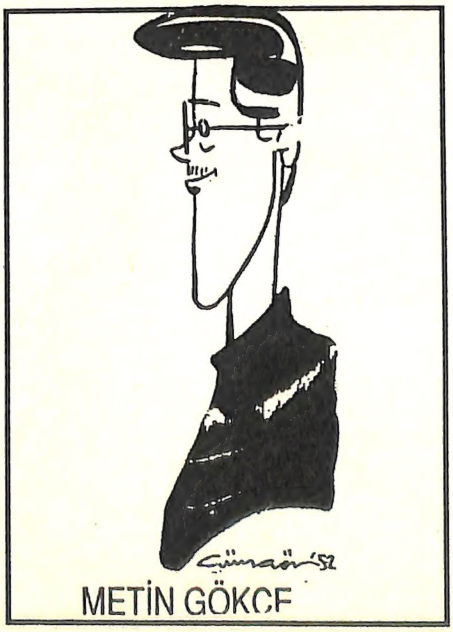

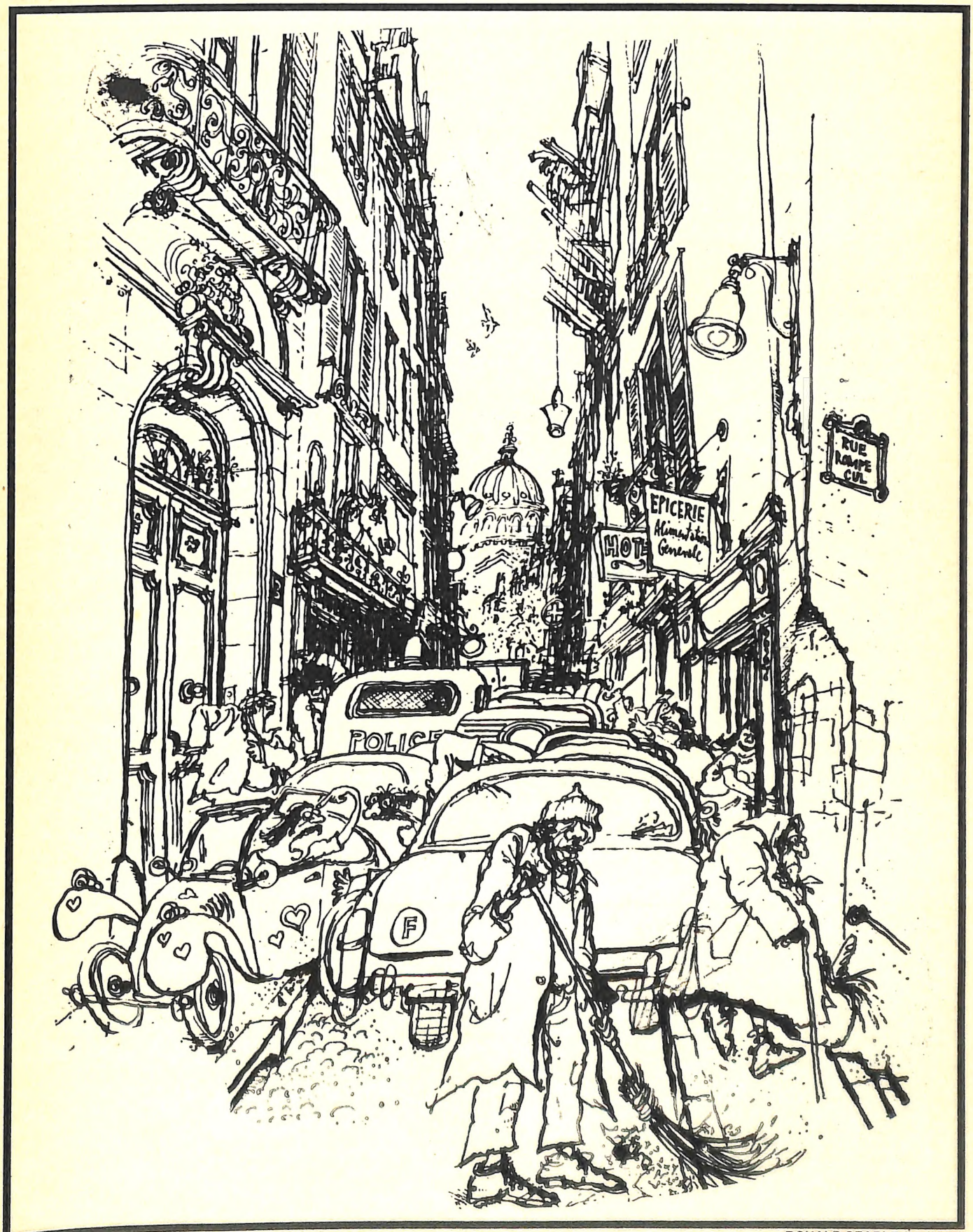

RONALD SEARLE (Inghilterre)

AHMET SABUNCU